

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

BARBARA BOGATAJ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA POSLOVANJA TREH NAJVEČJIH
SLOVENSКИH PROIZVAJALCEV ELEKTRIČNE ENERGIJE
IZ OBNOVLJIVIH VIROV**

Ljubljana, julij 2007

BARBARA BOGATAJ

IZJAVA

Študentka BARBARA BOGATAJ izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom doc. dr. ALJOŠE VALENTINČIČA, in dovoljujem objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 18.07.2007

Podpis: _____

KAZALO

1.	UVOD.....	1
2.	KRATKA PREDSTAVITEV DRUŽB	2
2.1.	HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE D.O.O.	2
2.2.	DRAVSKE ELEKTRARNE MARIBOR D.O.O.	3
2.3.	SAVSKE ELEKTRARNE LJUBLJANA D.O.O.	3
2.4.	SOŠKE ELEKTRARNE NOVA GORICA D.O.O.	4
2.5.	KAKOVOST, RAVNANJE Z OKOLJEM IN VARSTVO PRI DELU.....	5
3.	PRIMERJAVA POSLOVANJA DRUŽB DEM, SEL IN SENG	6
3.1.	PRIMERJAVA POSLOVNIH FUNKCIJ DRUŽB DEM, SEL IN SENG	6
3.1.1.	KADROVSKA FUNKCIJA	6
3.1.1.1.	Število in dinamika zaposlencev.....	6
3.1.1.2.	Struktura formalno-pravne izobrazbe zaposlencev.....	8
3.1.1.3.	Izobraževanje in usposabljanje zaposlencev.....	9
3.1.1.4.	Proizvodne lastnosti zaposlenega osebja	10
3.1.1.5.	Komuniciranje z zaposlenci.....	11
3.1.2.	NABAVNA FUNKCIJA.....	12
3.1.2.1.	Dobavitelji	13
3.1.2.2.	Primerjava obveznosti do dobaviteljev in terjatev do kupcev	14
3.1.3.	PROIZVODNA FUNKCIJA.....	15
3.1.3.1.	Proizvodnja električne energije po mesecih.....	16
3.1.3.2.	Stroški	19
3.1.4.	PRODAJNA FUNKCIJA.....	20
3.1.4.1.	Kupci.....	21
3.1.4.2.	Prodajne cene.....	22
3.1.5.	FINANČNA FUNKCIJA.....	23
3.1.5.1.	Obseg in struktura virov financiranja.....	23
3.1.5.2.	Plačilna sposobnost.....	27
3.1.5.3.	Finančna stabilnost.....	28
3.2.	PRIMERJAVA USPEŠNOSTI POSLOVANJA DRUŽB DEM, SEL IN SENG	29
3.2.1.	PRIMERJAVA SREDSTEV.....	29
3.2.1.1.	Stalna sredstva	30
3.2.1.2.	Gibljava sredstva	32
3.2.1.3.	Obračanje obratnih sredstev.....	34
3.2.2.	PRIMERJAVA POSLOVNEGA USPEHA.....	35
3.2.2.1.	Primerjava prihodkov.....	35
3.2.2.2.	Primerjava odhodkov	37
3.2.2.3.	Primerjava poslovnega izida	38
3.2.3.	PRIMERJAVA POSLOVNE USPEŠNOSTI	39
3.2.3.1.	Primerjava gospodarnosti.....	39
3.2.3.2.	Primerjava donosnosti oziroma rentabilnosti.....	40
4.	SKLEP	42
	LITERATURA.....	44
	VIRI.....	45

1. UVOD

Raba energije je sestavni del našega življenja. V sodobnih civilizacijah je električna energija dobrina, potrebna za zadovoljevanje osnovnih človekovih potreb. Udoben način življenja in velika proizvodnja ogljikovega dioksida, ki nastaja z izgorevanjem fosilnih goriv, vodita v klimatske spremembe na Zemlji, ki smo jim priča v zadnjem času. Poleg tega so možnosti pridobivanja energije na konvencionalne načine čedalje bolj omejene, saj se zaloge fosilnih goriv vztrajno manjšajo. Človeštvo je zato prisiljeno razmišljati o proizvodnih alternativah. Eden večjih izzivov, ki se pri tem pojavlja, je prehod s fosilnih goriv na obnovljive vire energije.

Za večjo energetske učinkovitost, varčevanje z energijo, trajnostni razvoj in alternativne vire energije se zavzema večina voditeljev najbolj razvitih držav. Povečevanje deleža obnovljivih virov v oskrbi z energijo je ena od prednostnih nalog energetske in okoljske politike tudi v Republiki Sloveniji (Pavlin, 2007, str. 21). Med obnovljivimi viri energije je zelo pomembna sončna energija, vendar je pri nas tako kot povsod po svetu premalo izkoriščena. V Sloveniji je trenutno najpomembnejši obnovljivi vir energije hidroenergija, ki predstavlja 25 % proizvodnje električne energije v državi (Interni podatki družbe Savske elektrarne Ljubljana d.o.o., 2007).

Zaradi aktualnosti teme sem se v diplomskem delu odločila primerjati poslovanje treh največjih proizvajalcev električne energije iz obnovljivih virov v Sloveniji. Predmet pričujočega diplomskega dela je poslovanje treh hčerinskih družb skupine Holding Slovenske elektrarne d.o.o., in sicer družbe Dravske elektrarne Maribor d.o.o., družbe Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. in družbe Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o., v letu 2005.

Namen diplomskega dela je primerjati poslovanje omenjenih treh družb ter s pomočjo podatkov iz bilanc stanja, izkazov poslovnih izidov in letnih poročil pridobiti informacije, ki bi družbam nudile podporo pri poslovnih odločitvah v prihodnosti.

Cilj diplomskega dela je spoznati poslovanje obravnavanih družb, na podlagi primerjave med njimi ugotoviti njihove temeljne prednosti in slabosti, poleg tega pa tudi opredeliti dejavnike, ki vplivajo na njihovo poslovanje in ugotoviti vzroke za dejanske rezultate.

Metoda, ki sem jo uporabila, temelji na študiju strokovne literature s področij obnovljivih virov energije in analiz poslovanja podjetij. V delu sem razčlenila podatke iz bilanc stanja, izkazov poslovnih izidov, letnih poročil in drugih internih gradiv družb ter na podlagi le-teh izračunala različne kazalce in koeficiente. Vrednostni podatki so izraženi v slovenskih tolarjih, ki so bili v letu 2005 uradna valuta Republike Slovenije.

Diplomsko delo sem razčlenila na štiri glavne sklope. Uvodu v drugem poglavju sledi kratka predstavitev družb Holding Slovenske elektrarne d.o.o., Dravske elektrarne Maribor d.o.o., Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. in Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. ter njihovih sistemov vodenja kakovosti, ravnanja z okoljem in varstva pri delu. Osrednji del diplomskega dela predstavlja tretje poglavje, v katerem primerjam poslovanje omenjenih družb. V prvem delu tretjega poglavja primerjam poslovne funkcije družb, in sicer kadrovsko, nabavno, proizvodno, prodajno in finančno funkcijo. V drugem delu tretjega poglavja pa primerjam uspešnost poslovanja družb oz. njihova sredstva, poslovni uspeh in poslovno uspešnost. V četrtem poglavju sledijo še sklepne misli.

2. KRATKA PREDSTAVITEV DRUŽB

2.1. HOLDING SLOVENSKE ELEKTRARNE D.O.O.

Konec julija 2001 je Vlada Republike Slovenije ustanovila družbo Holding Slovenske elektrarne d.o.o., Ljubljana (Sklep Vlade RS, sprejet na seji 26.07.2007). Zaradi enotnega nastopa proizvajalcev električne energije pri prodaji le-te na trgu, gradnje hidroelektrarn na spodnji Savi in izboljšanja konkurenčnosti proizvodnih družb, je Vlada z ustanovitvijo družbe Holding Slovenske elektrarne d.o.o. (v nadaljnjem besedilu družba HSE), le-te kapitalsko povezala v holding. Holding je sicer gospodarska družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojne družbe in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb (Puharič, 2001, str. 107).

Od ustanovitve družbe HSE so skupaj z njo kot svojim večinskimi družbenikom v holding povezane naslednje družbe s področja dejavnosti proizvodnje električne energije in premoga (Spletna stran družbe HSE, 2007):

- Dravske elektrarne Maribor d.o.o.,
- Savske elektrarne Ljubljana d.o.o.,
- Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o.,
- Termoelektrarna Brestanica d.o.o.,
- Termoelektrarna Šoštanj d.o.o.,
- Premogovnik Velenje d.d.

Družba HSE je danes vodilna slovenska organizacija s področja elektroenergetike ter največji proizvajalec in trgovec z električno energijo v Sloveniji. S svojimi hčerinskimi družbami v povprečju letno proizvede skoraj 7.000 GWh električne energije, s čimer zagotavlja več kot dve tretjini slovenske proizvodnje električne energije. Trguje s količinami, ki so dvakrat večje od njene lastne proizvodnje. Večino električne energije proda v Sloveniji, vse uspešneje pa nastopa tudi na širšem evropskem elektroenergetskem trgu. Z uresničevanjem številnih razvojnih in naložbenih projektov skrbi za zanesljivost in konkurenčnost oskrbe Slovenije z električno energijo in za uspešnost na področju trgovanja (Spletna stran družbe HSE, 2007).

Tako družba HSE kot družbe hčere so pravno samostojne osebe. Hčerinske družbe HSE Dravske elektrarne Maribor, Savske elektrarne Ljubljana in Soške elektrarne Nova Gorica so trije največji slovenski proizvajalci električne energije iz obnovljivih virov. Vse tri so organizirane kot družbe z omejeno odgovornostjo, torej družbe, katerih osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov, pri čemer je vrednost vložkov lahko različna in določa velikost družbenikovega poslovnega deleža v družbi (Zakon o gospodarskih družbah, 2006, 471. člen).

2.2. DRAVSKE ELEKTRARNE MARIBOR D.O.O.

Družba Dravske elektrarne Maribor d.o.o. (v nadaljnjem besedilu družba DEM) je največji proizvajalec električne energije iz obnovljivih virov v Sloveniji. Prva zgrajena elektrarna na reki Dravi je bila HE Fala, ki je začela obratovati leta 1917. Danes družba DEM z devetimi hidroelektrarnami (v nadaljnjem besedilu HE) na reki Dravi in z malo HE na reki Muri proizvede kar 80 % slovenske električne energije, ki ustreza kriterijem obnovljivih virov. Kakovostno hidroenergijo zagotavljajo na okolju prijazen način in s spoštovanjem načel trajnostnega razvoja (Spletna stran družbe DEM, 2007).

Osnovni kapital družbe DEM je v letu 2005 znašal 94.660.479.178,81 SIT in je bil sestavljen iz osnovnih vložkov dveh družbenikov. Delež družbe HSE je znašal 99,86 %, delež v lasti Republike Slovenije pa 0,14 %. Organi družbe DEM so skupščina družbenikov, ki jo predstavljajo vsi družbeniki iz knjige družbenikov, nadzorni svet in poslovodstvo. V družbi je imenovana enočlanska uprava, sicer pa jo zastopa direktor. Družba DEM ima 25 % lastniški delež v družbi HSE Invest d.o.o. ter 50 % lastniški delež v podjetju Eldom.

Glavna dejavnost družbe DEM je proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah. Poleg tega skrbi tudi za prenos in distribucijo elektrike, projektiranje in tehnično svetovanje, tehnično preizkušanje in analiziranje, telekomunikacije, obratovanje športnih objektov, v najem pa daje tudi lastne nepremičnine (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005).

2.3. SAVSKE ELEKTRARNE LJUBLJANA D.O.O.

Družba Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. (v nadaljnjem besedilu družba SEL) se ponaša z dolgoletno tradicijo v svoji glavni gospodarski dejavnosti, to je proizvodnji električne energije v hidroelektrarnah. HE Završnica kot najstarejša hidroelektrarna v družbi obratuje že od leta 1914, do danes pa so bile zgrajene še HE Moste, HE Mavčiče, HE Medvode in HE Vrhovo. Sicer je družba SEL organizirana centralizirano. Organi vodenja in upravljanja družbe so skupščina, tričlanski nadzorni svet in poslovodstvo, ki ga predstavlja direktor družbe.

Osnovni kapital družbe SEL je v letu 2005 znašal 34.775.846.270,41 SIT. Največji družbenik je družba HSE, katere delež znaša 79,5 % osnovnega kapitala družbe. Manjše poslovne deleže v družbi imajo še razne pooblaščenice investicijske družbe ter Kapitalska družba invalidskega in pokojninskega zavarovanja, d.d. Od 01.01.2007 poteka postopek prenosa poslovnega deleža družbe SEL iz družbe HSE na GEN Energijo d.o.o. (Interni podatki družbe SEL, 2007). Družba SEL ima 25 % lastniški delež v podjetju HSE Invest d.o.o. in 65 % delež v kapitalu družbe Sava d.o.o.

Poglavitna gospodarska dejavnost družbe SEL je proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah. Poleg tega pa družba tudi trguje z električno energijo, skrbi za prenos in distribucijo elektrike, raziskuje, preizkuša in analizira na področju naravoslovja in tehnologije, svetuje o računalniških napravah in programih ter opravlja razne meritve (Spletna stran družbe SEL, 2007).

2.4. SOŠKE ELEKTRARNE NOVA GORICA D.O.O.

Družba Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. (v nadaljnjem besedilu družba SENG) skrbi za optimalno izkoriščanje vodnega potenciala reke Soče, njenih pritokov in drugih obnovljivih virov energije ob upoštevanju pogojev in uporabnikov prostora in okolja. Veliko pozornost namenja večnamembnosti objektov v povezavi z vodnim gospodarstvom, vzreji rib in ribolovu ter tudi turističnim in rekreativnim dejavnostim.

Zagotavljanje optimalne in kakovostne proizvodnje vseh HE je v rokah centra vodenja v Novi Gorici. Na reki Soči v okviru družbe SENG obratujejo HE Doblar I in II, HE Plave I in II ter HE Solkan. Na pritokih reke Soče pa proizvaja električno energijo še 20 manjših HE, od katerih sta največji HE Zadlaščica in HE Hubelj. Izgradnja HE Zadlaščica je bila zanimiva z vidika dvojne namembnosti, saj služi tako proizvodnji električne energije kot tudi oskrbi s pitno vodo na širšem območju Tolmina.

Osnovni kapital družbe SENG je v letu 2005 znašal 33.044.926.718,40 SIT. Družba ima 16 družbenikov. Največji delež v njenem osnovnem kapitalu ima z 79,5 % družba HSE, 20,5 % delež pa pripada raznim pooblaščenim investicijskim družbam, finančnim in drugim družbam ter Kapitalski družbi pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d.d. Organi družbe so skupščina, tričlanski nadzorni svet in poslovodstvo. Družba SENG ima 25 % poslovni delež v družbi HSE Invest d.o.o. in 100 % delež v osnovnem kapitalu družbe Elprom d.o.o.

Družba SENG izvaja le eno energetske dejavnost, to je proizvodnja električne energije, ki je tržna dejavnost. Ostali posli zaradi svojega minimalnega obsega in drugih značilnosti ne pomenijo opravljanja dejavnosti, gre pa predvsem za oddajanje poslovnih prostorov v najem zaradi njihove boljše izkoriščenosti in oddajanje počitniških kapacitet (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005).

Poslanstvo družb DEM, SEL in SENG je proizvajati električno energijo na okolju prijazen način iz obnovljivih energetskih virov, ki je cenovno in kakovostno sprejemljiva. Družbe si prizadevajo učinkoviteje izkoristiti potencial rek Drave, Save in Soče ter njihovih pritokov, hkrati pa izrabiti tudi druge obnovljive vire energije. V ta namen je bila leta 2006 že vzpostavljena tudi prva fotonapetostna elektrarna v Sloveniji na HE Mavčiče. Vizije vseh treh družb se nanašajo na optimalno izrabo hidroenergetskega potenciala rek in drugih obnovljivih virov energije, hkrati pa tudi na optimalno izrabo kadrov (Spletne strani družb DEM, SEL in SENG, 2007).

Ključni strateški cilji družb DEM, SEL in SENG so v skladu z njihovimi vizijami usmerjeni v povečanje moči, gradnjo novih in obnovitev obstoječih objektov, nenehno izboljševanje poslovnih procesov, varno in zanesljivo obratovanje ter zagotavljanje konkurenčnosti z zniževanjem stroškov poslovanja. Glede na nizko izkoriščenost potenciala reke Save, je eden pglavitnih ciljev izgradnja vseh planiranih HE na reki Savi od HE Medvode do hrvaške meje, poleg tega pa tudi izgradnja verige HE na reki Muri (Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005).

2.5. KAKOVOST, RAVNANJE Z OKOLJEM IN VARSTVO PRI DELU

Okoljevarstvena problematika je zaradi kompleksnosti, spremenljivih predpisov, spreminjajoče se tehnologije, težav pri zagotovitvi ocen stroškov in primernih ukrepov za izboljšanje odnosa do okolja in varnosti podjetja izredno zahtevna (Kranjc Tanko, 2005, str. 26-27). Ekologi ocenjujejo, da je stanje na našem planetu v zadnjem času zelo zaskrbljujoče. Ob hitri rasti prebivalstva in čezmerni rabi naravnih virov smo priča izraziti spremenljivosti podnebja. Človeštvo z vse večjimi izpusti toplogrednih plinov in spreminjanjem površja Zemlje povzroča podnebne spremembe. Dvig temperature zraka ob površju je že nekoliko spremenil cirkulacijo ozračja, kar se kaže v spremenjeni količini in porazdelitvi padavin (Kajfež Bogataj, 2007, str. 10).

Glavna dejavnost družb DEM, SEL in SENG je proizvodnja električne energije, ki mora biti zanesljiva, kakovostna, varna, ekonomična, okolju prijazna in v zadovoljstvo kupca. Z izgradnjo in obratovanjem HE družbe pomembno posegajo v prostor in okolje. Zato si prizadevajo za poslovno urejenost in okoljsko naravnost, kar se odraža tudi v sistemu vodenja družb.

Sistem vodenja v vsaki izmed obravnavanih družb vključuje tri samostojna področja, in sicer kakovost, ravnanje z okoljem ter varnost in zdravje pri delu. Kakovost poslovanja pomeni sposobnost podjetja, da izkoristi svoje možnosti in da ustvarja kakovostne izide za trajno doseganje ciljev podjetja. Kakovost poslovanja podjetja pomeni torej njegov uspeh in ugled (Kralj, 1999, str. 124). Dokazovanje vodenja sistema kakovosti v družbah DEM, SEL in SENG poteka v potrjevanju in ohranjanju certifikata ISO 9001.

Sistem ravnanja z okoljem se v družbah DEM, SEL in SENG vodi po standardu ISO 14001. Jedro tega standarda je nenehno izboljševanje, ki sledi štirim osnovnim ciljem politike ravnanja z okoljem: obratovanju in vzdrževanju brez onesnaževanja, ekološkemu ozaveščanju ljudi o pomenu čistosti rek, spoštovanju vseh zakonskih in drugih zahtev ter stalnemu izboljševanju ravnanja z okoljem in preprečevanju onesnaževanja. Učinke skrbi za okolje družbe spremljajo z okoljskimi pregledi in izvajanjem okoljskih programov. Med drugim opravljajo meritve kvalitete vode, odstranjujejo naplavine in reciklirajo odpadke (Interni podatki družbe SEL, 2007).

Na področju varnosti in zdravja pri delu so družbe DEM, SEL in SENG v letu 2006 pridobile certifikat OHSAS 18001. Poleg rednih delovnih nalog s področja varnosti in zdravja pri delu družbe skozi celo leto izvajajo usposabljanja po vseh enotah in upravi. Izvajajo se pregledi in preizkusi aktivne požarne zaščite, delovne opreme ter pregledi delovnega okolja. Družbe pa opravljajo tudi obdobjne preventivne zdravstvene preglede zaposlencev.

3. PRIMERJAVA POSLOVANJA DRUŽB DEM, SEL IN SENG

3.1. PRIMERJAVA POSLOVNIH FUNKCIJ DRUŽB DEM, SEL IN SENG

3.1.1. KADROVSKA FUNKCIJA

Zaposlenec je v Slovenskih računovodskih standardih definiran kot fizična oseba, ki je v delovnem razmerju pri podjetju (SRS, 2006, 15.24.b). Zaposlenci sicer v sodobnih podjetjih predstavljajo enega ključnih virov doseganja poslovnih ciljev. Človekovo znanje je namreč redka dobrina, saj je vedno v omejenih količinah, težko ga je posnemati in nadomestiti. Odgovornost, učinkovitost, fleksibilnost, zanesljivost, sposobnost timskega dela in razvoja pa so le nekatere izmed lastnosti in sposobnosti, ki jih delodajalci poleg ustrezne izobrazbe in izkušenj pričakujejo od svojih zaposlencev. Naloga delodajalca je to znanje in sposobnosti ustrezno povezati in izkoristiti ter ustvariti ugodno delovno okolje. Človekovo razpoloženje in občutenje na delovnem mestu namreč prav tako prispevata k večji storilnosti, zato je zaposlenca potrebno motivirati in za dobre delovne rezultate tudi primerno nagraditi.

Zaposlence je potrebno spremljati in ocenjevati z vseh tistih vidikov, ki pomembneje določajo uspešnost poslovanja. Ti vidiki so predvsem obseg, strukture, dinamika ter proizvodne lastnosti zaposlenega osebja (Pučko, 2001, str. 63).

3.1.1.1. Število in dinamika zaposlencev

Obseg kadra v družbah DEM, SEL in SENG sem ugotavljala na določena dneva, in sicer 31.12.2004 in 31.12.2005. Ugotovitve povzemam v Tabeli 1 na str. 7.

Tabela 1: Število zaposlencev družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2004 in 31.12.2005

Število zaposlencev	DEM	SEL	SENG
Stanje 31.12.2004	301	130	126
Stanje 31.12.2005	294	126	126
I _{05 / 04}	97,67	96,92	100

Vir: Interni podatki družb DEM, SEL in SENG za leti 2004 in 2005; Lasten prikaz.

Tabela 1 kaže, da je imela največje število zaposlencev v letih 2004 in 2005 družba DEM. Družbi SEL in SENG sta v letu 2005 obratovali z enakim številom zaposlencev, in sicer 126. V vseh treh družbah je velika večina delavcev zaposlenih za nedoločen čas¹. Upad števila zaposlencev v družbi DEM za 2,33 % in v družbi SEL za 3,08 % je predvsem posledica upokojitev, prenehanja pogodb o zaposlitvi za določen čas in racionalnega izkoriščanja notranjih potencialov (Interni podatki družb DEM in SEL, 2005). Število zaposlencev družbe SENG pa se v letu 2005 glede na leto prej ni spremenilo.

Dinamika pomeni gibanje oziroma spreminjanje kakega pojava. Glavna oblika dinamike zaposlencev v podjetju je fluktuacija oziroma zamenjava osebja. V Tabeli 2 prikazujem izračune koeficientov fluktuacije za družbi DEM in SEL v letih 2004 in 2005, za družbo SENG pa mi podatki o prihodih in odhodi zaposlencev niso bili na voljo. Pri izračunu sem uporabila naslednje formule:

Koeficient fluktuacije odhodov = odhodi zaposlencev v obdobju / povprečno št. zaposlencev

Koeficient neto fluktuacije = (prihodi – odhodi v obdobju) / povprečno število zaposlencev

Koeficient bruto fluktuacije = (prihodi + odhodi v obdobju) / povprečno število zaposlencev

Tabela 2: Prikaz dinamike zaposlencev v družbah DEM in SEL v letih 2004 in 2005

DINAMIKA	DEM		SEL	
	2004	2005	2004	2005
Koeficient fluktuacije odhodov v %	0,33	3,70	4,63	6,25
I _{05 / 04}	1.121,21		134,99	
Koeficient neto fluktuacije v %	2,95	- 2,35	0,77	- 2,34
I _{05 / 04}	- 79,66		- 303,90	
Koeficient bruto fluktuacije v %	3,61	5,04	10,04	10,16
I _{05 / 04}	139,61		101,20	

Vir: Lasten prikaz na podlagi izračunov.

¹ Ob koncu leta 2005 je bilo v družbi DEM sedem zaposlenih za določen čas, v družbi SEL pa štirje.

V nobeni izmed družb v zadnjih letih ni zaznati velikega števila prihodov in odhodov zaposlencev. Tabela 2 na str. 7 kaže, da se je fluktuacija odhodov v družbi DEM v letu 2005 glede na leto 2004 sicer povečala za več kot desetkrat, kar pa je posledica dejstva, da je družba leta 2004 zabeležila eno samo upokojitev, v letu 2005 pa deset le-teh. V družbi SEL se je fluktuacija odhodov v letu 2005 glede na leto prej povečala za nekaj manj kot 35 %. Koeficient neto fluktuacije je v obeh družbah leta 2004 še pozitiven, v letu 2005 pa negativen, kar pomeni, da je več zaposlencev odšlo kot na novo prišlo. Koeficient bruto fluktuacije se je v proučevanem obdobju v družbi DEM povečal za 39,61 %, v družbi SEL pa za nekaj več kot 1 %.

3.1.1.2. Struktura formalno-pravne izobrazbe zaposlencev

Najpogostejše strukture osebja, ki jih spremljajo podjetja, so izobrazbena, kvalifikacijska, starostna, po oddaljenosti stalnega bivališča od delovnega mesta, struktura po spolu itd. (Lipovec, 1978, str. 16). V diplomskem delu sem se osredotočila na izobrazbeno strukturo zaposlencev.

Grafični prikaz izobrazbene strukture zaposlencev družb DEM, SEL in SENG je v Prilogi 1. Glede na to, da v letu 2005 v Sloveniji Bolonjska reforma še ni bila vpeljana, sem pri analizi uporabila stopnje izobrazbe, ovrednotene po prejšnjem sistemu.

Iz strukture formalno-pravne izobrazbe zaposlencev družbe DEM na dan 31.12.2005, ki je prikazana na Sliki 1 v Prilogi 1, je razvidno, da ima več kot polovica zaposlencev IV. ali V. stopnjo izobrazbe, z 18 % jim sledijo univerzitetno izobraženi zaposlenci, 15 % jih ima višjo izobrazbo. V družbi DEM se je v letu 2005 glede na leto 2004 zmanjšalo število nekvalificiranih zaposlencev in zaposlencev s srednješolsko izobrazbo. Kljub zmanjšanju generalnega števila zaposlencev pa se je nekoliko povečalo število zaposlencev z visokošolsko izobrazbo (Interni podatki družbe DEM, 2005). Povprečna stopnja izobrazbe zaposlencev družbe DEM² je v letu 2005 znašala 4,89 in se je v primerjavi z letom 2004, ko je znašala 4,84, izboljšala.

Slika 2 v Prilogi 1 kaže, da ima na dan 31.12.2005 v družbi SEL daleč največ (39 %) zaposlencev srednjo strokovno izobrazbo, sledijo pa jim zaposlenci s poklicno izobrazbo (25 %) ter višjo in visoko strokovno izobrazbo (oboje 14 %). Povprečna stopnja izobrazbe zaposlencev družbe SEL v letu 2005 je znašala 4,96. V družbi SENG pa so zaposlenci v povprečju dosegli srednjo strokovno izobrazbo. Njihova povprečna stopnja izobrazbe je namreč v letu 2005 znašala 5,15. Izobrazbena struktura zaposlencev družbe SENG je zelo podobna tisti družbe DEM in je prikazana na Sliki 3 v Prilogi 1.

---

² Lestvica merjenja: 1 = I. stopnja izobrazbe, 2 = II. stopnja izobrazbe, ..., 8 = VIII. stopnja izobrazbe.

3.1.1.3. Izobraževanje in usposabljanje zaposlencev

Vsa sodobna podjetja namenjajo veliko pozornosti izobraževanju in usposabljanju svojih zaposlencev. Zaradi optimizacije delovnih procesov, uvajanja modernih tehnik dela, soočanja z novimi napravami in še vrste podobnih sprememb se zahtevnost dela neprestano povečuje. Podjetja morajo poskrbeti, da so njihovi zaposlenci seznanjeni z vsemi najnovejšimi metodami dela, ki omogočajo večjo posameznikovo učinkovitost na delovnem mestu, s tem pa tudi uspešnost podjetja kot celote.

V letu 2005 je družba DEM izvedla 5.728 ur izobraževanj, kar v povprečju pomeni 19,5 ur na zaposlenca. Izobraževanja zaposlencev so se nanašala predvsem na področja varstva pri delu ter aktualne novosti pri gradnji objektov, davčno zakonodajo in računalniške programe. Organizirali so tudi tečaje tujih jezikov. Ob delu se je v letu 2005 izobraževalo 24 zaposlencev, in sicer šest za pridobitev V., devet VI., šest VII. in tri za pridobitev VIII. stopnje izobrazbe (Interni podatki družbe DEM, 2005). V interesu družbe SEL se je leta 2005 ob delu izobraževalo 13 zaposlencev predvsem na področjih informatike, varstva pri delu, sistemov kakovosti, ravnanja z okoljem, financ in računovodstva. Za šolsko leto 2005/2006 pa je družba z namenom zagotovitve potrebnih primerno izobraženih kadrov v prihodnosti podelila tudi dve novi kadrovske štipendiji, tako da je imela na dan 31.12.2005 skupno šest štipendistov. Od teh so trije štipendisti za pridobitev visoke izobrazbe in trije za pridobitev srednje strokovne izobrazbe. V šolskem letu 2006/2007 so podelili še dodatno kadrovske štipendijo za pridobitev šeste stopnje izobrazbe (Interni podatki družbe SEL, 2006). V družbi SENG je bilo leta 2005 v izobraževanje vključenih 9 zaposlencev, od tega dva za pridobitev VIII., dva VII. in dva VI. stopnje izobrazbe, trije zaposlenci pa so bili vključeni v projektno šolo. Štipendije družba podeljuje večinoma za šolanje na tehnični in ekonomski smeri. V letu 2005 je imela 19 štipendistov študentov univerzitetnih programov in enega dijaka za poklic električar-energetik (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005).

Z zmanjševanjem, prestrukturiranjem in uvajanjem novih organizacijskih oblik se vedno več odgovornosti prenaša po hierarhični lestvici navzdol. Zato so v vseh treh družbah še posebej pozorni na to, da pridobljena znanja prenašajo na novo zaposlene. Pripravili so različne interne in eksterne programe usposabljanja. Usposabljanje je sicer aktivnost, s katero skušamo izboljšati delavčeve lastnosti, da bi lahko opravljal oz. bolje opravljal svoje delo. Gre tudi za način, kako se delavci seznanijo z novimi tehnologijami in na osnovi tega lahko izboljšajo svojo delovno uspešnost (Možina et al., 1994, str. 471).

V družbi SENG so na področju obratovanja in vzdrževanja pripravili interne programe usposabljanja, ki praviloma trajajo 6 mesecev, po potrebi pa tudi več. Končno usposobljenost pa družba preverja na internem izpitu, ki zajema poznavanje delovnih nalog in postopkov na delovnem mestu, ter izpitu iz varstva pri delu. V družbah DEM in SEL poleg izobraževanja ob delu poteka tudi potrebno stalno in obdobjno usposabljanje obratovalnega osebja in stalno

usposabljanje ostalih zaposlencev. Zaposlenci se udeležujejo tudi domačih in tujih konferenc, simpozijev in strokovnih posvetov (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

Aktivnosti v projektu optimizacije procesov prinašajo v podjetje nove načine dela. Spremenilo se je tudi razumevanje razmerja med delavcem in delovnim mestom. Delovno mesto se mora razvijati vzporedno z osebo, ki naloge le-tega opravlja, in tako postane odgovorna za izpolnjevanje njegovega poslanstva. V ta namen je bilo leta 2005 v vseh treh družbah izvedenih več delavnic, ki so se nanašale na upravljanje sprememb, komuniciranje, letne razgovore, predvsem pa na time in timsko delo, ki je v zadnjem času še posebej aktualno.

Timsko delo je način organiziranja in delovanja skupin, ki temelji na vključevanju najboljših sposobnosti posameznika za doseganje skupnih ciljev tima. Timi se oblikujejo z namenom, da se znanja, sposobnosti in izkušnje sodelavcev z različnih strokovnih področij združijo za realizacijo konkretne naloge (Steiner, 2007, str. 13). Z delavnicami na temo timskega dela so v družbah želeli zaposlencem predstaviti predvsem vse prednosti takšnega dela, po drugi strani pa jih tudi opozoriti na pomembnost zavedanja odgovornosti posameznika do skupine. Timsko delo namreč v določenih primerih tudi ne doseže pričakovanih rezultatov. Pojavljajo se konflikti znotraj tima, nezdrava raven tekmovalnosti med posamezniki in neizpolnjevanje dodeljenih nalog. Zato je še bolj pomembna natančna definicija problema, ki ga tim obravnava, odprta komunikacija in vključenost vseh članov v delo (Cotton, Falvey, Kent, 2003, str. 70).

3.1.1.4. Proizvodne lastnosti zaposlenega osebja

Vsako podjetje potrebuje kader s povsem določenimi lastnostmi. To je vzrok, zakaj kaže spremljati in ocenjevati zaposlene tudi po njihovih proizvodnih lastnostih (Pučko, 2001, str. 72). Proizvodne lastnosti zaposlencev družb DEM, SEL in SENG sem ocenila s količnikoma energetske in tehnične opremljenosti dela. Izračune prikazujem v Tabeli 3 na str. 11.

Iz Tabele 3 je razvidno, da je imela najvišji količnik energetske opremljenosti dela (EOD) v letu 2005 družba DEM. Na zaposlenca je proizvedla 1.932,77 KW električne energije. Količnik EOD družbe DEM je isti količnik družbe SEL v letu 2005 presegel za več kot dvakrat, družbe SENG pa za 1,55-krat. Med obravnavanimi družbami so bili najslabše energetske opremljeni v družbi SEL. Na zaposlenca so proizvedli 921,88 KW energije.

Količnik tehnične opremljenosti dela (TOD) je bil leta 2005 najvišji v družbi DEM, kjer je bila v tem letu tudi vrednost opredmetenih osnovnih sredstev precej višja od vrednosti teh sredstev v ostalih dveh družbah. Izmed treh družb so bili s sredstvi najslabše opremljeni v družbi SEL, kjer je količnik TOD znašal 213,8 milijona SIT na zaposlenca. Količnik TOD družbe SENG je v letu 2005 presegel isti količnik družbe SEL za nekaj več kot 35 %.

Tabela 3: Prikaz energetske in tehnične opremljenosti dela v družbah DEM, SEL in SENG v letu 2005

PROIZVODNE LASTNOSTI	DEM	SEL	SENG
1. Energetska moč na pragu v KW	575.000	118.000	157.000
2. Povpr. vrednost OOS (v 1000 SIT)	93.145.901	27.366.467,5	36.572.569
3. Povprečno število zaposlencev	297,5	128	126
Kol. energetske opremljenosti dela (v KW na zaposlenca) (1/3)	1.932,77	921,88	1.246,03
Kol. tehnične opremljenosti dela (v SIT na zaposlenca) (2/3)	313.095.466	213.800.527	290.258.484

Vir: Interni podatki in bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz.

3.1.1.5. Komuniciranje z zaposlenci

Zaradi ustreznega izpolnjevanja nalog, izvedbe in delovanja v skladu s pooblastili je potrebno nenehno spremljanje zaposlencev, ocenjevanje njihovega delovanja in ustrezno ukrepanje. Kontrolo zaposlencev običajno izvajajo njihovi nadrejeni, kaže pa se v seznanjanju z opravljenim delom, s pohvalami in grajami, s predlogi sprememb v delovanju, pa tudi v večjih nagradah in disciplinskih postopkih. Rezultati kontrole so ponavadi v izboljšani uspešnosti delovanja, v večji učinkovitosti (Rozman, Kovač, Koletnik, 1993, str. 293-294).

Pomembno je, da zaposlenci v vsakem trenutku vedo, kaj se dogaja v njihovem podjetju, in so v stalnem stiku z njihovimi nadrejenimi, podrejenimi in ostalimi sodelavci. Dobro morajo poznati cilje svojega podjetja, da lahko skladno z njimi izpolnijo poslanstvo delovnega mesta in učinkovito opravijo svoje delovne naloge. Zato je pomembno, da podjetja in njihovi zaposlenci na različne načine vseskozi komunicirajo med seboj.

V družbah DEM, SEL in SENG redno potekajo kolegiji direktorjev in strokovni kolegiji s finančnega, tehničnega in komunikacijskega področja, seje sveta delavcev in sindikatov družbe. Prek njih zaposlenec seznanjajo z informacijami, ki jih potrebujejo pri svojem delu, pa tudi s poslovnimi rezultati, kadrovsko problematiko, strategijo razvoja družb in drugimi pomembnimi poslovnimi informacijami. Znotraj skupine HSE družbe komunicirajo na prej omenjenih kolegijih preko svojih predstavnikov, ki v njihovem imenu posredujejo tudi prispevke in članke za interni časopis skupine HSE Energija in časopis elektro gospodarstva Naš stik, ki izhajata enkrat mesečno. V družbi SENG pa je za obveščanje zaposlencev leta 2004 začel izhajati tudi notranji časopis Informator (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

Zaposlenci uresničujejo svoje soupravljaljske pravice preko sveta delavcev, kjer sodelujejo pri uresničevanju skupnih ciljev in interesov dela in kapitala, ki se izražajo v skupnih prizadevanjih za čim boljše poslovne rezultate, uspešnost družb nasploh, zadovoljstvo zaposlencev pri delu in čim ugodnejšo delovno klimo. Izmed članov sveta delavcev se izvolijo tudi predstavniki zaposlencev v nadzornih svetih družb. V vseh treh družbah delujejo sindikati, ki zastopajo interese delavcev, in sicer Svobodni sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije (SDE), v družbah DEM in SENG pa poleg njega še Konfederacija novih sindikatov Slovenije – Neodvisnost KNSS.

V družbi DEM enkrat mesečno izvajajo tudi prakso govornih ur za zaposlene pri direktorju. Z namenom boljšega komuniciranja znotraj družbe, obvladovanja znanja in podpore timskemu delu, so v letu 2004 v družbi SEL vzpostavili interni informacijski sistem intranet. V letu 2005 so ga dogradili in še razširili njegovo vsebino. Cilj te dograditve je bila zgostitev podatkov na enem mestu in s tem večja uporabnost in koristnost sistema zaradi prihranka časa, kar naj bi zaposlene še bolj motiviralo za pogostejšo uporabo intraneta (Interni podatki družbe SEL, 2005).

Družbe DEM, SEL in SENG večkrat na leto organizirajo tudi skupna srečanja zaposlencev. Tako so uvedle dan kolektiva oziroma podjetja ter na pobudo sindikatov tudi novoletna srečanja. V vseh treh družbah pa delujejo tudi športna društva, ki vsako leto za zaposlene priredijo zimske in letne športne igre.

3.1.2. NABAVNA FUNKCIJA

Bistvo nabave je v priskrbi poslovnih prvin. Nabavljanje je sicer širši pojem od nakupovanja, saj poleg le-tega vključuje še raziskovanje nabavnega trga, načrtovanje nabave, oblikovanje nabavne politike, sklepanje dogovorov o nabavi, količinsko in kakovostno prevzemanje materiala, skladiščenje in razvidovanje nabavnih poslov (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2003, str. 480).

Obseg nabave spremljamo in ocenjujemo po vrednosti. Strukturiranje nabave pa je možno izvesti na različne načine. Sama sem strukturirala nabavo družb DEM, SEL in SENG glede na velike skupine njenih prvin. Ugotovitve prikazujem v Tabeli 4 na str. 13.

Primarna surovina za proizvodnjo električne energije v družbi DEM je sicer vodni potencial reke Drave, v družbi SEL reke Save in v družbi SENG reke Soče. Za izrabo vodnih potencialov rek so družbe obvezane plačevati koncesijske dajatve.

Kot je razvidno iz Tabele 4 na str. 13, storitve predstavljajo največji delež nabave pri vseh treh družbah, saj povsod presegajo 80 % celotne vrednosti nabave. V največji meri storitve zajemajo vzdrževanje opredmetenih osnovnih sredstev ter storitve plačilnega prometa.

Vrednost materiala in nadomestnih delov v družbah DEM, SEL in SENG predstavlja v povprečju približno šestino vrednosti celotne nabave vsake izmed družb.

Tabela 4: Vrednostni obseg (v 1000 SIT) in struktura (v %) nabave družb DEM, SEL in SENG v letu 2005

PRVINA NABAVE	DEM		SEL		SENG	
	Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%
Material in nadomestni deli	187.639	15,7	64.859	13,9	75.949	16,4
Storitve	1.006.211	84,3	400.307	86,1	385.863	83,6
SKUPAJ	1.193.850	100,0	465.166	100,0	461.812	100,0

Vir: Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005.

3.1.2.1. Dobavitelji

Dobavitelji imajo pomembno mesto pri uresničevanju razvojnih in strateških ciljev. Izbiranje in ocenjevanje dobaviteljev je sicer dolgotrajen proces, ki je izrednega pomena za obstoj in razvoj organizacije. Obsega postopke, po katerih kupec išče, proučuje in ocenjuje dobavitelje ter postavlja zahteve, ki jih morajo izpolnjevati (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2003, str. 480).

Postopki nabave so v družbah DEM, SEL in SENG urejeni s Pravilnikom o postopkih naročanja in Pravilnikom o uvrščanju ponudnikov na listo odobrenih ponudnikov. V skladu z zahtevami zagotavljanja kakovosti po standardih ISO 9001 in ISO 14001, v družbi DEM izvajajo sistematično ocenjevanje dobaviteljev in jih razvrščajo na listo odobrenih ponudnikov v skupine A, B, C ali D. Pri tem se upošteva dobavitelje pomembnejših strateških proizvodov in storitev za proces proizvodnje in vzdrževanja elektroenergetskih objektov in opreme. V letu 2005 je bilo nekaj dobaviteljev razvrščenih v skupino A, večina pa jih je bila v skupini B. Leta 2006 so bili vsi strateško pomembni dobavitelji ponovno razvrščeni v skupino B zaradi spremembe kriterijev ocenjevanja dobaviteljev. Dodan je bil namreč nov kriterij ravnanja z okoljem, ki pa ga večina dobaviteljev v tem letu še ni izpolnjevala (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005).

Med poglavitne naloge nabave v družbah DEM, SEL in SENG uvrščajo iskanje najugodnejših virov kakovostnih izdelkov in storitev priznanih, predvsem domačih dobaviteljev. Največji dobavitelji omenjenih družb so dobavitelji opreme za investicije v teku, za opredmetena osnovna sredstva in večja vzdrževalna dela. Družbe nabavljajo neposredno od proizvajalcev oziroma ponudnikov storitev. Z namenom racionalizacije poslovanja in doseganja boljših nabavnih pogojev težijo k zmanjševanju števila dobaviteljev.

V družbi DEM je nabava na domačem trgu v letu 2005 predstavljala 96 % vseh nabav, na tujem trgu pa le 4 %. Največji domači dobavitelji v tem letu so bili SmartCom d.o.o., Ljubljana; IBE d.d., Ljubljana; Esotech d.d., Velenje; GP Radlje d.d., Radlje in Vodnogospodarsko podjetje Drava Ptuj d.d., Ptuj. Največja tuja dobavitelja sta bila Končar – inženjering za energetiku i transport d.d., Zagreb in Institut za seizmologijo, Skopje (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005). V družbi SEL so bili vsi največji dobavitelji v letu 2005 slovenski, in sicer Litostroj E. I. d.o.o.; Iskra sistemi d.d.; IBE d.d. ter C&G d.o.o. (Letno poročilo družbe SEL za leto 2005).

3.1.2.2. Primerjava obveznosti do dobaviteljev in terjatev do kupcev

Pri izračunu dni vezave terjatev do kupcev (TDK) in obveznosti do dobaviteljev (ODD) družb DEM, SEL in SENG, ki ga prikazujem v Tabeli 5, sem uporabila naslednje formule (SRS, 2006, 29.32):

Koeficient obračanja TDK = prihodki od prodaje / povprečno stanje TDK

Dnevi vezave TDK = 365 / koeficient obračanja TDK

Koeficient obračanja ODD = prihodki od prodaje / povprečno stanje ODD

Dnevi vezave ODD = 365 / koeficient obračanja ODD

Tabela 5: Vezava terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev v družbah DEM, SEL in SENG za leto 2005

ELEMENT	DEM	SEL	SENG
Prihodki od prodaje v 1000 SIT	14.977.540	2.300.297	3.843.150
Povprečno stanje TDK v 1000 SIT	17.978	867.966	78.072,5
Povprečno stanje ODD v 1000 SIT	688.919,5	255.479	262.436,5
Koeficient obračanja TDK	833,10	2,65	49,23
Koeficient obračanja ODD	21,74	9,0	14,64
Dnevi vezave TDK	1	138	8
Dnevi vezave ODD	17	41	25

Vir: Balance stanja in izkazi poslovnih izidov družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz in izračuni.

Terjatve se ob začetnem pripoznanju v vseh treh družbah izkazujejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo plačane. Terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane ali pa niso poravnane v rednem roku, se izkažejo kot dvomljive, zato se obračuna popravek njihove vrednosti v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov. Obveznosti se

ob začetnem pripoznanju ravno tako ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin ob njihovem nastanku ob predpostavki, da upniki zahtevajo njihovo poplačilo.

Iz Tabele 5 na str. 14 je razvidno, da so leta 2005 kupci najhitreje plačevali svoje obveznosti družbi DEM, kar je verjetno posledica dejstva, da je imela družba le enega pomembnega kupca, in sicer družbo HSE. Najdaljše dneve vezave terjatev do kupcev je imela družba SEL. Vzrok za takšno stanje je v ročnosti teh terjatev, saj je bilo kar 88 % le-teh dolgoročnih. V letu 2005 so se njene terjatve do kupcev v povprečju obrnile 2,65-krat. Družbi SENG pa so kupci v letu 2005 obveznosti poravnali v povprečju v 8 dneh od pripoznanja. Dnevi vezave obveznosti do dobaviteljev so najdaljši v družbi SEL. Družba DEM je obveznosti do dobaviteljev poravnala v povprečju v 17 dneh, družba SENG pa v 25 dneh od pripoznanja obveznosti.

3.1.3. PROIZVODNA FUNKCIJA

Bistvo proizvodnje je zagotavljanje transformacije inputov v outpute, torej dobrine oziroma storitve. Inpute pri tem razumemo kot vire, uporabljene pri proizvodnji dobrin in storitev, in jih lahko razvrstimo v tri skupine: kapital, delo in zemljo oziroma naravne vire (Salvatore, 2001, str. 238-239).

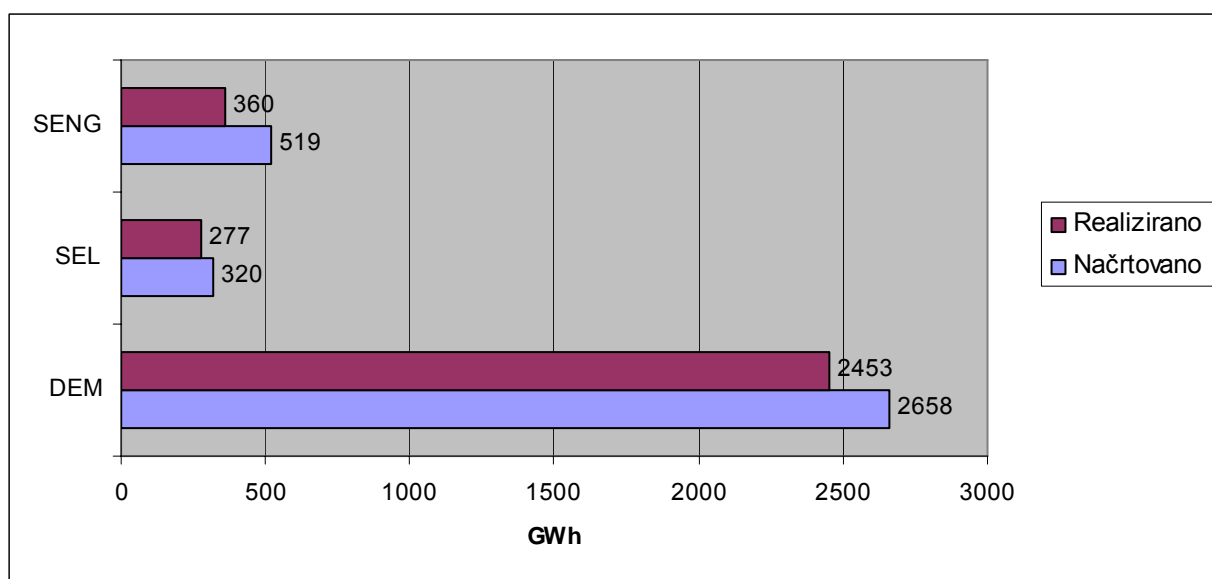
Inpute je potrebno kombinirati na način, ki zagotavlja ali maksimalni output z danimi stroški ali pa dani output z minimalnimi stroški. Upoštevati je torej potrebno t. i. »mini-max načelo«. Omejitev pri tem predstavlja obstoječa tehnologija, ki pomeni vsoto vsega tehničnega znanja, ki se nanaša na proizvodne procese (Tekavčič, Rejc, 2002, str. 25-26).

Vodnatost rek Drave, Save in Soče je bistvenega pomena za proizvodnjo električne energije v hidroelektrarnah družb DEM, SEL in SENG. V letu 2005 je bila vodnatost omenjenih rek in njihovih pritokov neenakomerna, zato je tudi proizvodnja električne energije znotraj leta precej nihala in nekoliko odstopala od planov. Na Sliki 1 na str. 16 primerjam načrtovane in uresničene količine proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah družb DEM, SEL in SENG v letu 2005.

Kot kaže Slika 1 na str. 16, so v družbi DEM v letu 2005 proizvedli 2.453 GWh električne energije, kar je bilo 92,3 % planirane proizvodnje. Tako je njihova proizvodnja leta 2005 za skoraj devetkrat preseгла proizvodnjo družbe SEL in za sedemkrat proizvodnjo družbe SENG. Sicer so hidroelektrarne na reki Dravi izjemnega pomena v slovenskem elektroenergetskem sistemu, saj proizvedejo v povprečju letno do 25 % skupne proizvodnje električne energije v Sloveniji ter zagotavljajo 37 % zahtev po moči poleti in 20 % pozimi (Spletna stran družbe DEM, 2007). Hidroelektrarne družbe SEL so v letu 2005 proizvedle 277 GWh električne energije, kar je bilo 13,4 % manj od načrtovanih 320 GWh. Obratovalna pripravljenost njihovih naprav in s tem njihova razpoložljivost je bila leta 2005 nadpovprečna. Z 99,81 %

razpoložljivostjo je presegla pogodbeno dogovorjeno razpoložljivost, ki znaša 99,5 %. Na agregatih namreč ni bilo večjih defektov in je bilo njihovo popravilo izvedeno v zelo kratkem času (Letno poročilo družbe SEL za leto 2005). Družba SENG pa s svojo proizvodnjo pokriva približno 6 % proizvodnih kapacitet električne energije v Sloveniji. Leta 2005 je bilo na porečju reke Soče proizvedenih 360 GWh električne energije, kar predstavlja 69,4 % realizacijo letnega plana (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005). Realizacija plana proizvodnje je bila torej v tem letu najboljša v družbi DEM, blizu ji je bila tudi družba SEL, družba SENG pa je imela od omenjenih najslabšo realizacijo proizvodnega plana.

Slika 1: Primerjava načrtovane in uresničene proizvodnje električne energije v GWh družb DEM, SEL in SENG v letu 2005

Vir: Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005; Lasten prikaz.

Skupna instalirana moč vseh elektrarn v slovenskem elektrogospodarstvu znaša približno 2.500 MW. Družba DEM ima skupno moč na pragu 575 MW, družba SEL 118 MW, družba SENG pa 157 MW (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).³

3.1.3.1. Proizvodnja električne energije po mesecih

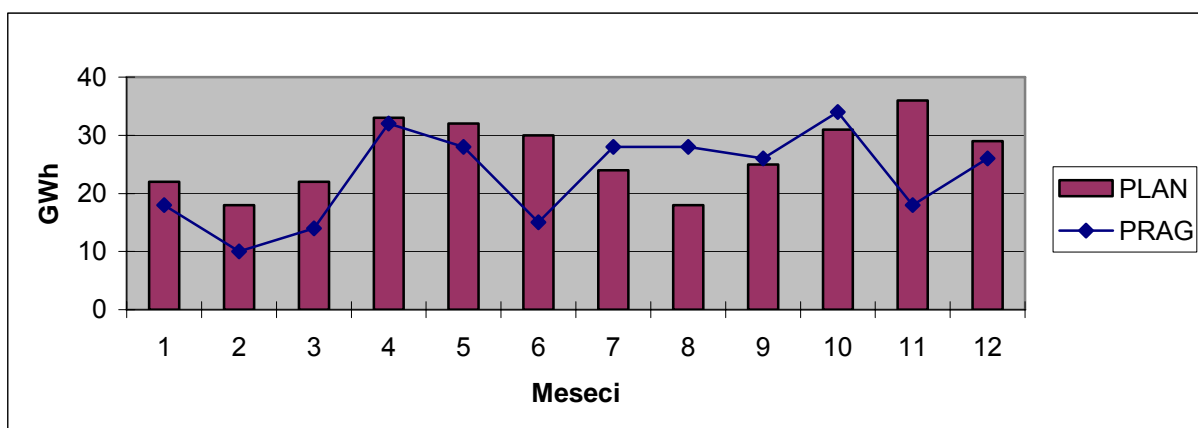
Vodnatost rek in s tem tudi proizvodnja električne energije je bila leta 2005 zelo neenakomerna. V družbi DEM je bila v začetku leta proizvodnja blizu načrtovane, v pomladnih in prvih poletnih mesecih pa pod načrtovano. Največje odstopanje od plana je bilo v mesecu juniju, ko je bilo proizvedene le 56,4 % načrtovane količine proizvodnje. Vzrok za

³ Instalirana moč pomeni skupno nazivno moč vseh agregatov neke elektrarne, torej bruto proizvedeno energijo. Moč na pragu pa pomeni neto proizvedeno količino električne energije, ki je bruto proizvedena energija, zmanjšana za lastno porabo, in izgube energije znotraj hidroelektrarne.

odstopanja od plana navzdol gre iskati predvsem v nižjih dejanskih pretokih vode od planiranih, obnovi naprav, odpravljanju okvar in daljših ustavitv agregatov zaradi remonta in revizij. V avgustu, septembru in oktobru je proizvodnja preseгла planirano, in sicer največ v mesecu oktobru, ko je bilo proizvedene 151,9 % načrtovane električne energije. Odstopanja od plana navzgor so posledica višjega vodnega pretoka od načrtovanega v nekaterih mesecih. V obdobju med 4. in 10. oktobrom je pretok Drave iz Avstrije kar za trikrat presegel načrtovanega (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005).

Slika 2 prikazuje planirano in realizirano proizvodnjo družbe SEL po posameznih mesecih v letu 2005. Kot kaže Slika 2, je bila proizvodnja zlasti v prvi polovici leta 2005 izrazito nizka. Skupno je dosegla le 75 % planirane. V drugi polovici leta je bila vodnatost Save nadpovprečna od julija do oktobra, v zadnjih dveh mesecih leta pa spet pod povprečjem. V drugem delu leta je tako proizvodnja znašala 98 % planirane, kar predstavlja na letni ravni skupaj 87 % realizacijo plana. Po mesecih je bila absolutno najvišja proizvodnja v oktobru, ko je dosegla 33,6 GWh oziroma 108 % planirane, najnižja pa februarja, ko je z 10,4 GWh dosegla le 58 % planirane za ta mesec (Letno poročilo družbe SEL za leto 2005).

Slika 2: Primerjava plana in proizvodnje električne energije na pragu v družbi SEL po mesecih v letu 2005

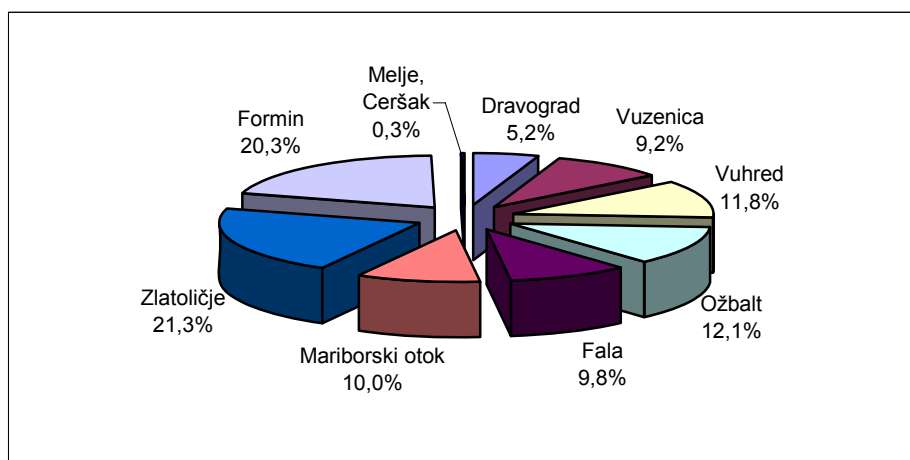
Vir: Letno poročilo družbe SEL za leto 2005.

Družba SENG je najvišjo mesečno proizvodnjo v letu 2005 dosegla v aprilu, in sicer 53 MWh električne energije, najnižja pa je bila dosežena februarja, ko so proizvedli 9 MWh energije. V prvi polovici leta je bila proizvodnja električne energije v večini precej pod načrtovano. V februarju, marcu in juniju ni dosegla niti 40 % planirane. Za nekaj odstotkov je realizirana proizvodnja planirano preseгла le v avgustu, septembru in oktobru. Vzrok za negativno odstopanje od plana je v bistvenem hidrološkem odstopanju od dolgoletnega povprečja, pripravljalnih delih za izgradnjo črpalne HE Avče in vzdrževalnih delih na gradbenih objektih ter elektro in strojni opremi elektrarn. Z družbo HSE pa je bilo usklajeno tudi obratovanje za čas raznih prireditev na vodi, predvsem tekem kajakašev in kanuistov (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005).

Tudi pri posameznih HE znotraj družb DEM, SEL in SENG je v letu 2005 prišlo do odstopanj proizvodnje električne energije od letnih planov. V hidroelektrarnah na reki Soči so bile proizvedene 304 GWh električne energije, kar je predstavljalo 67,5 % njihovega letnega plana. V hidroelektrarnah na pritokih reke Soče pa je bilo v tem letu proizvedenih 56 GWh električne energije oziroma 82,3 % njihovega letnega plana. Največ energije so v letu 2005 na reki Soči sicer proizvedle HE Solkan, HE Plave II in HE Doblar (Spletna stran družbe SENG, 2007).

Znotraj družbe SEL je bila proizvodnja HE Moste zaradi slabe hidrologije le 45,9 GWh oziroma 72 % glede na plan. HE Mavčiče je proizvedla 51,1 GWh oziroma 85 % planirane. Nekaj energije je bilo izgubljene zaradi viškov energije v sistemu v drugi polovici leta. Letna proizvodnja v letu 2005 v HE Medvode je znašala 58,7 GWh oziroma 84 % planirane. Del energije je bil izgubljen zaradi obnove enega izmed agregatov. HE Vrhovo je imela v letu 2005 največjo proizvodnjo, ki je znašala 121,6 GWh oziroma 96 % planirane. Nekoliko je na zmanjšanje proizvodnje vplivalo dvotedensko znižanje gladine akumulacijskega jezera zaradi vzdrževalnih del na brežinah (Spletna stran družbe SEL, 2007). Slika 3 pa prikazuje deleže proizvodnje električne energije posameznih HE družbe DEM v letu 2005.

Slika 3: Prikaz deležev proizvodnje električne energije po posameznih HE družbe DEM v letu 2005

Vir: Letno poročilo družbe DEM za leto 2005.

Kot je razvidno iz Slike 3, sta v družbi DEM največji delež električne energije v letu 2005 proizvedli HE Zlatoličje in HE Formin, vsaka z nekaj več kot 20 %. Sledita HE Vuhred in HE Ožbalt vsaka s približno 12 % celotne proizvodnje družbe DEM. HE Mariborski otok, HE Fala in HE Vuzenica so proizvedle vsaka med 9 % in 10 % energije. HE Dravograd je bila tretja najmanjša elektrarna, ki je v letu 2005 proizvedla 5,2 %. HE Melje in HE Ceršak, ki sicer obratuje na reki Muri, pa sta skupaj proizvedli 0,3 % električne energije družbe DEM (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005).

3.1.3.2. Stroški

Povsod, kjer poteka proizvodnja, ji tesno sledijo tudi stroški. Stroške lahko definiramo kot vrednostno izražene potroške prvin poslovnega procesa (Hočevar, Igličar, Zaman, 2002, str. 72). V svetu redkosti morajo podjetja plačati za svoje inpute in prav njihove cene so pomemben dejavnik, ki vpliva na stroške. Poleg tega pa so stroški močno odvisni tudi od proizvodne funkcije podjetja. Če tehnološke izboljšave omogočijo podjetju proizvodnjo iste količine outputa z manj inputi, bodo njegovi stroški padli (Samuelson, Nordhaus, 1998, str. 115, 121).

Vrste stroškov, ki izhajajo iz potroškov posameznih prvin poslovnega procesa, se imenujejo naravne vrste stroškov. Po tej klasifikaciji ločimo stroške porabljenega materiala, stroške storitev, stroške dela in stroške amortizacije (Melavc, 2000, str. 172, 174). V Tabeli 6 prikazujem obseg in strukturo naravnih vrst stroškov družb DEM, SEL in SENG za leto 2005, ki sem jim zaradi celovitega pregleda dodala še kategorijo drugi stroški ter prevrednotovalne poslovne odhodke, ki skupaj z amortizacijo tvorijo kategorijo stroškov odpisov vrednosti.

Tabela 6: Vrste stroškov družb DEM, SEL in SENG po obsegu (v 1000 SIT) in strukturi (v %) v letu 2005

STROŠKI	DEM		SEL		SENG	
	Obseg	%	Obseg	%	Obseg	%
Str. materiala	187.639	1,8	64.859	2,4	75.949	2,2
Stroški storitev	1.006.211	9,9	400.307	14,9	385.863	11,0
Stroški dela	2.218.930	21,8	905.476	33,7	895.531	25,4
Odpisi vrednosti	3.397.062	33,4	1.055.846	39,4	1.840.355	52,3
Drugi stroški	3.376.343	33,1	256.808	9,6	321.545	9,1
SKUPAJ	10.186.185	100,0	2.683.296	100,0	3.519.243	100,0

Vir: Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005; Lasten prikaz.

Stroški družbe DEM so v letu 2005 predstavljali 67,8 % njenih prihodkov iz poslovanja, stroški družbe SENG pa 90,7 % prihodkov iz poslovanja družbe. Med obravnavanimi družbami so v letu 2005 stroški presegli poslovne prihodke le v družbi SEL, in sicer za 5 %. Prihodki iz poslovanja družb DEM, SEL in SENG so natančno predstavljeni v okviru primerjave prihodkov družb na str. 35.

Iz Tabele 6 lahko ugotovimo, da ima med obravnavanimi družbami najvišje stroške družba DEM. Stroški družbe SEL predstavljajo le 26,3 % stroškov družbe DEM, stroški družbe SENG pa le 34,5 % stroškov družbe DEM. Vzrok za takšno stanje izhaja seveda iz dejstva, da je tudi proizvodnja družbe DEM bistveno višja od proizvodnje družb SEL in SENG.

V družbi DEM s 33,4 % prevladujejo stroški odpisov vrednosti, ki so v 99,9 % stroški amortizacije. Tesno jim s 33,1 % sledijo drugi stroški, ki vključujejo koncesijo za rabo reke Drave, nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča ter stroške ekoloških sanacij. Tretji najvišji pa so stroški dela, ki znašajo 21,8 % vseh stroškov družbe DEM. V družbi SEL najvišji delež, 39,4 %, prav tako predstavljajo stroški odpisov vrednosti. Amortizacija znaša 97,6 % teh stroškov. Družba SEL ima izmed vseh treh družb s 33,7 % najvišji delež stroškov dela in s 14,9 % najvišji delež stroškov storitev. Drugi stroški vključujejo koncesijske dajatve za rabo reke Save, izdatke za varstvo okolja in nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča. Pri družbi SENG več kot polovico vseh stroškov predstavljajo stroški odpisov vrednosti. Najmanjši delež tako kot tudi pri obeh drugih družbah z 2,2 % vseh stroškov zavzemajo stroški materiala. Drugi stroški obsegajo pretežno plačila za koncesijo po Koncesijski pogodbi za gospodarsko izkoriščanje vode reke Soče in njenih pritokov ter Idrijce in Bače za proizvodnjo električne energije. V manjšem obsegu pa sta to še vodni prispevek in prispevek za mestno zemljišče (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005).

Naj omenim še, da se pri vseh treh družbah stroški materiala in storitev ne zadržujejo v zalogah proizvodov, temveč so vsi stroški takoj odhodki obdobja.

3.1.4. PRODAJNA FUNKCIJA

Prodajna funkcija zagotavlja pretvarjanje izdelkov ali storitev v denar, s čimer omogoča nepretrganost celotnega poslovnega procesa (Lipičnik, 2002, str. 31). V okviru prodajne funkcije ima vpliv na doseženo poslovno uspešnost podjetja več dejavnikov, med njimi obseg in struktura prodaje, tok prodaje, prodajne poti, prodajne cene ter kupci in njihove značilnosti (Pučko, 2001, str. 113).

Obseg prodaje družb DEM, SEL in SENG v letu 2005 prikazujem po posameznih prodajnih trgih v Tabeli 7. V nadaljevanju pa predstavljam še kupce omenjenih družb ter prodajne cene, ki jih dosegajo pri prodaji električne energije.

Tabela 7: Obseg prodaje v 1000 SIT družb DEM, SEL in SENG v letu 2005 glede na domači in tuji prodajni trg

	DEM	SEL	SENG
Čisti prihodki od prodaje (v 1000 SIT)	14.977.540	2.300.297	3.843.150
- na domačem trgu	14.972.665	2.300.297	3.843.150
- na tujem trgu	4.875	/	/

Vir: Izkazji poslovnih izidov družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Kot kaže Tabela 7 na strani 20, je družba DEM leta 2005 realizirala 14,98 milijarde SIT čistih prihodkov od prodaje. 99,97 % le-teh so ustvarili na domačem, preostalih 0,03 % pa na tujem trgu. Družba DEM je s tem tudi edina v obravnavani trojici proizvajalcev električne energije, ki prodaja tudi na tujih trgih. Družba SEL je v letu 2005 dosegla 2.300.297.000 SIT čistih prihodkov od prodaje, in sicer vse na domačem trgu. Njeni čisti prihodki od prodaje predstavljajo le dobrih 15 % prihodkov od prodaje družbe DEM. Družba SENG pa je v omenjenem letu ustvarila 3.843.150.000 SIT čistih prihodkov od prodaje, kar je 67 % več od družbe SEL.

Največji delež čistih prihodkov od prodaje družb DEM, SEL in SENG predstavljajo prihodki od prodane električne energije. Ostali čisti prihodki od prodaje so sestavljeni iz prihodkov iz naslova storitev, najemnin in drugih prihodkov od prodaje, v družbi DEM pa poleg omenjenih tudi iz prihodkov na tujem trgu.

3.1.4.1. Kupci

V družbi DEM 98,64 % čistih prihodkov od prodaje ustvarijo s prodajo električne energije na domačem trgu. Na tem trgu ima družba dva kupca, in sicer družbo HSE in Elektro Maribor. S prvo ima družba DEM sklenjeno letno pogodbo o prodaji električne energije in je iz tega naslova v letu 2005 ustvarila 14.689.017.000 SIT prihodkov, prodala pa ji je 2.446.024 MWh električne energije. Ostalih 6.482 MWh je prodala kupcu Elektro Maribor, prihodki iz tega naslova pa so znašali 84.373.000 SIT (Letno poročilo družbe DEM za leto 2005).

V strukturi prihodkov od prodaje družbe SEL je bila s 97,7 % oziroma 2.247.992.000 SIT najpomembnejša prodaja električne energije, prihodki od prodaje ostalih proizvodov in storitev pa so skupaj predstavljali dobra 2 % vseh prihodkov od prodaje. Največji kupec družbe SEL je bila v letu 2005 družba HSE, manjši kupci so bili Elektro Gorenjska d.d., Elektro Slovenija d.o.o. in HSE Invest d.o.o. (Interni podatki družbe SEL, 2005).

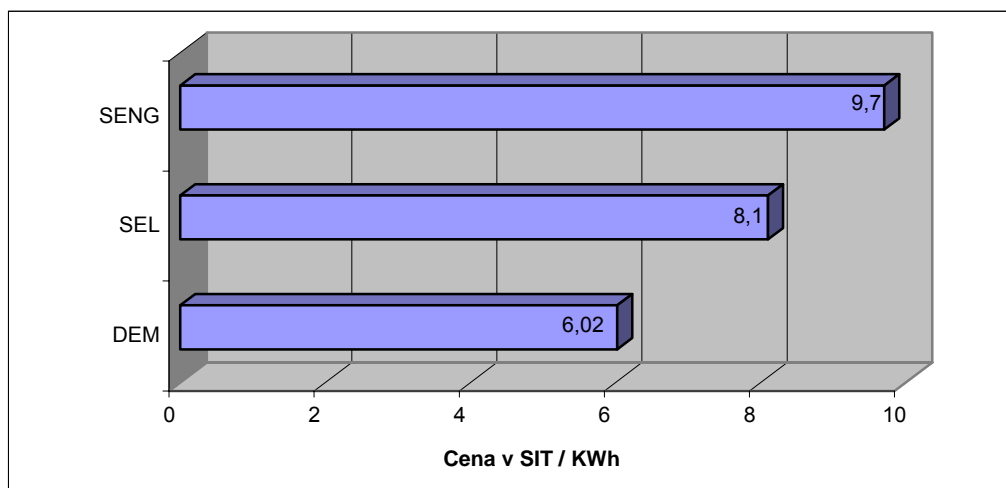
Družba SENG ima na domačem trgu dva kupca, ki jima dobavlja vso proizvedeno električno energijo. Družba HSE ima na podlagi letne pogodbe zakupljeno moč in prevzame električno energijo iz hidroelektrarn nad 10 MW moči. Elektro Primorska d.d. pa na podlagi dolgoročne pogodbe prevzame električno energijo iz hidroelektrarn do 10 MW moči. V letu 2005 je družba SENG dobavila 360.413 MWh električne energije, od tega 304.437 MWh družbi HSE in 55.976 MWh kupcu Elektro primorska d.d. (Letno poročilo družbe SENG za leto 2005). Prihodki od prodaje električne energije predstavljajo 91,1 % vseh čistih prihodkov od prodaje družbe SENG.

3.1.4.2. Prodajne cene

Družbe DEM, SEL in SENG vso proizvedeno električno energijo v posameznem letu tudi prodajo. Tako je družba DEM v letu 2005 proizvedla in prodala 2.453 GWh električne energije, družba SEL 277 GWh in družba SENG 360 GWh električne energije.

Prodajna cena, po kateri družbe prodajo električno energijo družbi HSE, je določena na podlagi Pogodbe o zakupu in prodaji električne energije. Povprečne prodajne cene električne energije, ki so jih družbe DEM, SEL in SENG dosegle v letu 2005, so prikazane na Sliki 4. Povprečne cene sem izračunala na podlagi realiziranih prihodkov od prodaje električne energije posamezne družbe in njene letne količine proizvedene električne energije.

Slika 4: Dosežene povprečne prodajne cene električne energije družb DEM, SEL in SENG v letu 2005

Vir: Lasten prikaz na podlagi izračunov.

Kot je razvidno iz Slike 4, je najvišjo povprečno prodajno ceno električne energije v letu 2005 z 9,7 SIT/KWh proizvedene električne energije dosegla družba SENG. Njena cena je prodajno ceno družbe SEL, ki je znašala 8,1 SIT/KWh, preseгла za 19,7 %, prodajno ceno družbe DEM pa kar za 61 %. Prodajna cena električne energije družbe DEM je bila v letu 2005 izmed vseh treh družb najnižja in je znašala 6,02 SIT/KWh proizvedene električne energije.

S 01.07.2007 se bo slovenski trg z električno energijo in zemeljskim plinom popolnoma odprl, kar pomeni, da bodo v drugi polovici leta 2007 prosto izbirali dobavitelja električne energije vsi odjemalci oziroma tudi gospodinjstva. Po zagotovilih distribucijskih podjetij naj bi cene električne energije za zdaj ostale nespremenjene, čeprav naj bi se postopoma začele približevati tržnim cenam. Kljub temu, da dosedanje pogodbe z dobavitelji ostajajo v veljavi za nedoločen čas, so se podjetja na ta dogodek dobro pripravila in imajo izdelane tudi ustrezne prodajne strategije, ki naj bi bile zagotovilo, da ne bo veliko prestopov dosedanjih

kupcev njihovih storitev. Ob odprtju trga bodo ponudili posebne pakete oskrbe, posebno pozornost pa bodo namenili tudi ozaveščanju gospodinjskih odjemalcev o varčevanju z energijo (Janjić, Skubic, Bahun, 2007, str. 4-8).

3.1.5. FINANČNA FUNKCIJA

Cilj finančne funkcije je isti kot cilj vseh ostalih poslovnih funkcij, in sicer maksimiranje tržne vrednosti podjetja. Glavni problemi, ki jih finančna funkcija skuša rešiti, so pridobitev zadostnega obsega vseh finančnih sredstev po čim nižji ceni in v ustrezni ročni strukturi (Mramor, 1997, str. 1,6).

V okviru analize financiranja družb DEM, SEL in SENG prikazujem obseg in strukturo virov financiranja omenjenih družb, njihovo plačilno sposobnost in finančno stabilnost.

3.1.5.1. Obseg in struktura virov financiranja

Obseg in strukturo virov financiranja prikazujemo v bilanci stanja na pasivni strani kot obveznosti do virov sredstev. Po Slovenskih računovodskih standardih (SRS, 2006, 24.28b) so obveznosti do virov sredstev obveznosti, ki temeljijo na pravno zasnovanem razmerju podjetja do virov sredstev, s katerimi se podjetje financira.

Bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005 so prikazane v Tabeli 1 in Tabeli 2 v Prilogi 2.

V Tabeli 2 v Prilogi 2 natančno prikazujem obseg in strukturo obveznosti do virov sredstev navedenih družb. V nadaljevanju podajam razčlenitev in primerjavo posameznih postavk pasivnih strani bilanc stanja družb DEM, SEL in SENG.

Kot je razvidno iz Tabele 2 v Prilogi 2, je imela na dan 31.12.2005 izmed vseh treh družb najvišje obveznosti do virov sredstev družba DEM. Znašale so nekaj manj kot 107,5 milijarde SIT, kar je trikrat več kot v družbi SEL, kjer so obveznosti do virov na ta dan znašale približno 36 milijard SIT. Obveznosti do virov sredstev družbe SENG so 31.12.2005 znašale nekaj več kot 44 milijard SIT, kar je 22 % več od obveznosti do virov sredstev družbe SEL.

Najvišje deleže v obveznostih do virov sredstev pri vseh treh družbah predstavlja kapital. Leta je bil sestavljen iz osnovnega kapitala, rezerv iz dobička, čistega poslovnega izida poslovnega leta ter prevrednotovalnega popravka kapitala. Družba DEM je 31.12.2005 izkazovala kapital v višini 106.095.903.000 SIT, ki je predstavljal 98,79 % pasive njene bilance stanja. Kapital družbe SEL je na dan 31.12.2005 znašal 35.622.155.000 SIT, kar je 99,05 % pasive njene bilance stanja. Celotni kapital družbe SENG je izmed vseh treh družb

najnižji in je 31.12.2005 znašal 34.938.957.000 SIT, kar je 79,37 % pasive bilance stanja družbe SENG.

Največji delež kapitala v vseh treh družbah zavzema osnovni kapital, ki je povsod v celoti vpisani kapital. Kapitalskih rezerv družbe na dan 31.12.2005 v svojih bilancah ne izkazujejo, prav tako ne izkazujejo prenesenega čistega poslovnega izida. Rezerve iz dobička so pri vseh treh družbah v večini zakonske rezerve. Družbe so namreč zaradi poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala skladno s 60., 228. in 355. členom Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 15/2005) zavezane k pospešenem odvajanju čistega dobička v zakonske rezerve. Če zakonske in kapitalske rezerve skupaj ne dosežajo 10 % osnovnega kapitala po njegovem zmanjšanju, in družba v poslovnem letu izkaže čisti dobiček, mora pri sestavi bilance stanja po tem zakonu v zakonske rezerve odvesti 5 % čistega dobička. Dokler zakonske in kapitalske rezerve ne dosežejo omenjenega deleža osnovnega kapitala, ni omejitev glede višine deleža čistega dobička, ki ga je letno dovoljeno odvesti v zakonske rezerve. Na dan 31.12.2005 je tako družba DEM v bilanci stanja izkazovala 9.446.048.000 SIT zakonskih rezerv, družba SEL 843.549.000 SIT in družba SENG 1.849.067.000 SIT zakonskih rezerv.

Splošnega prevrednotenja kapitala v letu 2005 v nobeni izmed družb ni bilo, saj se tečaj EUR/SIT ni povečal za več kot 5,5 %. Vse tri družbe pa so zabeležile posebni prevrednotovalni popravek za dobiček družbe HSE Invest d.o.o., v kateri imajo družbe DEM, SEL in SENG vsaka 25 % lastniški delež. Tako je posebni prevrednotovalni popravek kapitala za družbo DEM 31.12.2005 znašal 2.759.000 SIT, za družbi SEL in SENG pa 2.760.000 SIT.

Rezervacije izmed vseh treh družb izkazuje le družba SENG, v bilanci katere so rezervacije na dan 31.12.2005 predstavljale 0,1 % delež v obveznostih do virov sredstev. Njene rezervacije so dolgoročne in izhajajo iz dotacije Ministrstva za gospodarstvo za sofinanciranje del pri projektu izgradnje HE Doblar II in HE Plave II. Znesek črpane dotacije povečuje poslovne prihodke družbe. Pasivnih časovnih razmejitev družba SEL ne izkazuje, v družbah DEM in SENG pa so znašale 3.707.000 SIT oziroma 91.840.000 SIT in so zajemale DDV v danem predujmu.

Obveznosti iz naslova dolgov so finančne in poslovne. Finančne se pojavljajo zaradi dobljenih posojil in izdanih vrednostnih papirjev, poslovne obveznosti pa so predvsem dobaviteljski krediti (Hočevar, Igličar, Zaman, 2002, str. 69).

Finančne in poslovne obveznosti družbe DEM znašajo 1.299.125.000 SIT in predstavljajo 1,21 % pasive. Vsi dolgovi se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin ob njihovem nastanku ob predpostavki, da upniki zahtevajo njihovo poplačilo. Dolgoročnih finančnih obveznosti družba DEM na dan 31.12.2005 ni izkazovala, imela pa je dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev za osnovna sredstva, ki so znašale 11.441.000 SIT

oziroma 0,9 % vseh obveznosti. Med kratkoročnimi finančnimi in poslovnimi obveznostmi, ki znašajo 1.287.684.000 SIT in predstavljajo 99,1 % vseh obveznosti družbe DEM, prevladujejo kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev in kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih znašajo 1,3 % vseh obveznosti družbe DEM, najmanjši delež pa so v letu 2005 med obveznostmi predstavljale kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov.

Družba SEL dolgoročnih finančnih in poslovnih obveznosti v letu 2005 ni imela. Njene obveznosti, ki so bile torej v celoti kratkoročne, so 31.12.2005 znašale 340.806.000 SIT oziroma 0,95 % vseh obveznosti do virov sredstev družbe SEL. Največji delež med vsemi obveznostmi so s 73,9 % predstavljale kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev in s 23,6 % kratkoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih. Družba je na ta dan imela tudi manjši delež kratkoročnih poslovnih obveznosti na podlagi predujmov in kratkoročnih finančnih in poslovnih obveznosti do podjetij v skupini. Finančne in poslovne obveznosti družbe SENG so na dan 31.12.2005 znašale 8.935.127.000 SIT oziroma 20,3 % vseh obveznosti do virov sredstev družbe. Večji del dolga je bil dolgoročen, saj so dolgoročne finančne in poslovne obveznosti v njem predstavljale 81,1 % delež. Večinoma so bile to dolgoročne finančne obveznosti do bank, v zelo majhnem deležu pa tudi dolgoročne finančne in poslovne obveznosti do drugih. Dolgoročni finančni dolgovi so obsegali le dolgoročna posojila, najeta za financiranje preteklih investicij. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti so predstavljale 18,9 % delež v vseh obveznostih družbe SENG. V največjem obsegu so bile to kratkoročne obveznosti do bank, v nekoliko manjšem kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev in obveznosti do drugih, najmanjši delež pa so predstavljale kratkoročne obveznosti do podjetij v skupini.

Sredstva ne pridejo v organizacijo sama od sebe, ampak jih mora nekdo prispevati. Tisti, ki sredstva prispeva, pa ima v organizaciji tudi določene pravice. V primeru družbe, ki je organizirana kot družba z omejeno odgovornostjo, sredstva za začetek delovanja organizacije prispevajo družbeniki in so tako njeni lastniki s trajnimi pravicami. Ker pa potrebuje organizacija za redno delovanje več sredstev, kot so jih prispevali lastniki, se sredstva običajno pridobijo tudi pri drugih. Ti drugi prinašalci sredstev pa imajo v organizaciji le omejene pravice (Turk et al., 2004, str. 233-234). Podjetje torej lahko financiramo na dva načina, z lastniškim ali/in dolžniškim kapitalom. Financiranje z dolžniškim kapitalom je metoda financiranja, ki vključuje obrestovano sredstvo. Takšno financiranje ponavadi zahteva, da se neka lastnina uporabi kot jamstvo. Financiranje z lastniškim kapitalom pa ne zahteva jamstva in vlagatelju daje nekakšno obliko lastniškega položaja v podjetju. Vlagatelj ima na podlagi proporcionalnosti tudi delež v dobičku podjetja (Antončič et al., 2002, str. 303).

Obveznosti do virov sredstev lahko razdelimo tudi glede na zapadlost, in sicer na kapital ter dolgoročne in kratkoročne dolgove. Kratkoročnim dolgovom je pri tem potrebno posvetiti precejšnjo pozornost zaradi neposredne povezanosti s plačilno sposobnostjo podjetja,

dolgoročnim dolgovom pa zaradi posebnosti, ki jih zahteva njihovo obvladovanje (Turk et al., 2004, str. 238).

Temeljni kazalniki za ocenjevanje strukture financiranja so kazalnik finančne varnosti, kazalnik stopnje zadolženosti in kazalnik finančnega vzvoda. Kazalniki za ocenjevanje dolgoročnosti financiranja pa so delež trajnega in dolgoročnega financiranja, delež kratkoročnega financiranja in delež časovnih razmejitev v financiranju. Omenjene kazalnike sem za družbe DEM, SEL in SENG izračunala po naslednjih formulah (Hočevar, Igličar, Zaman, 2002, str. 390-393):

Finančna varnost = kapital / obveznosti do virov sredstev

Stopnja zadolženosti = dolg / obveznosti do virov sredstev

Kazalnik finančnega vzvoda = dolgovi / kapital

Delež trajnega in dolgoročnega financiranja = (kapital + dolgoročne rezervacije + dolgoročni dolg) / obveznosti do virov sredstev

Delež kratkoročnega financiranja = (PČR + kratkoročni dolg) / obveznosti do virov sredstev

Delež časovnih razmejitev v financiranju = (dolgoročne rezervacije + PČR) / obveznosti do virov sredstev

V Tabeli 8 prikazujem izračun omenjenih kazalnikov za družbe DEM, SEL in SENG za leto 2005.

Tabela 8: Prikaz lastniškosti in ročnosti financiranja družb DEM, SEL in SENG v letu 2005

ELEMENT	DEM	SEL	SENG
Obv. do virov sredstev (v 1000 SIT)	107.398.735	35.962.961	44.019.303
Kapital (v 1000 SIT)	106.095.903	35.622.155	34.938.957
Dolg (v 1000 SIT)	1.302.832	340.806	9.080.346
Finančna varnost (v %)	98,79	99,05	79,37
Stopnja zadolženosti (v %)	1,21	0,95	20,63
Finančni vzvod (v %)	1,23	0,96	25,99
Delež trajnega in dolg. financiranja (v %)	98,80	99,05	95,95
Delež kratkoročnega financiranja (v %)	1,20	0,95	4,05
Delež čas. razmejitev v financiranju (v %)	0,004	0	0,33

Vir: Bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz.

Na podlagi Tabele 8 na str. 26 lahko ugotovimo, da so bile družbe DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005 finančno varne. Še posebno varni sta bili družbi DEM in SEL, saj je stopnja njune finančne varnosti znašala 98,79 % oziroma 99,05 %. Stopnja finančne varnosti družbe SENG je bila z 79,37 % nekoliko nižja, vendar je še vedno močno preseгла minimalni odstotek, po katerem se podjetje šteje kot finančno varno, in znaša 50 %. Vse tri družbe so se torej leta 2005 financirale pretežno z lastnimi viri. Pri družbah DEM in SEL je dolg predstavljal približno odstotek vseh obveznosti do virov sredstev. Pri družbi SENG je bila na dan 31.12.2005 stopnja zadolženosti nekoliko višja in je znašala 20,63 %. Delež dolga v kapitalu je pri družbah DEM in SEL znašal 1,23 % oziroma 0,96 %, pri družbi SENG pa 25,99 %.

Tabela 8 na strani 26 kaže, da so se vse tri družbe v letu 2005 financirale pretežno z dolgoročnimi viri. Delež trajnega in dolgoročnega financiranja je namreč na bilančni dan pri vseh preseglal 95 % celotnih obveznosti do virov sredstev. Delež kratkoročnega financiranja je tako znašal v družbi DEM le 1,20 %, v družbi SEL celo manj kot odstotek, v družbi SENG pa 4,05 %. Družba SEL v letu 2005 ni izkazovala nobenih časovnih razmejitev. Družba DEM se je s časovnimi razmejitvami financirala le v 0,004 %, delež časovnih razmejitev v financiranju družbe SENG pa je znašal 0,33 %.

3.1.5.2. Plačilna sposobnost

Plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da poravnava svoje obveznosti ob roku zapadlosti. Je sposobnost razpolaganja z ustreznimi likvidnimi sredstvi, ko so ta potrebna (Bošnjak, 1998, str. 27). Kazalniki, s katerimi merimo plačilno sposobnost podjetja, so (SRS, 2006, 29.31d-f) :

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient) = likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti

Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient) = (likvidna sredstva + kratkoročne terjatve) / kratkoročne obveznosti

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient) = kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti

V Tabeli 9 na strani 28 primerjam navedene kazalnike za družbe DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Na podlagi Tabele 9 lahko ugotovimo, da so bile družbe DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005 plačilno sposobne, saj so njihova kratkoročna sredstva v celoti pokrivala kratkoročne obveznosti. Najvišjo pokritost kratkoročnih obveznosti je imela družba SEL, saj

je njen kratkoročni koeficient znašal 13,89. Isti koeficient družbe DEM je na ta dan znašal 6,80, najnižjo pokritost kratkoročnih sredstev pa je med tremi družbami imela družba SENG. Njen kratkoročni koeficient je znašal 3,89.

Tabela 9: Kazalniki plačilne sposobnosti družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

ELEMENT	DEM	SEL	SENG
Likvidna sredstva (v 1000 SIT)	4.864.178	3.929.096	5.694.728
Kratkoročne terjatve (v 1000 SIT)	3.885.399	618.137	879.005
Kratkoročna sredstva (v 1000 SIT)	8.752.124	4.735.195	6.575.511
Kratkoročne obveznosti (v 1000 SIT)	1.287.684	340.806	1.688.878
Hitri koeficient	3,78	11,53	3,37
Pospešeni koeficient	6,79	13,34	3,89
Kratkoročni koeficient	6,80	13,89	3,89

Vir: Balance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz.

Največji pospešeni koeficient ali natančneje koeficient pokritja kratkoročnih obveznosti z likvidnimi sredstvi in kratkoročnimi terjatvami je 31.12.2005 dosegla družba SEL. Njen koeficient je znašal 13,34. Skoraj dvakrat nižjo vrednost tega koeficienta je dosegla družba DEM, katere pospešeni koeficient je znašal 6,79. Tudi družba SENG je na bilančni dan v celoti pokrivala svoje kratkoročne obveznosti z dobroimetjem pri bankah in kratkoročnimi terjatvami. Njen pospešeni koeficient je znašal 3,89 in je bil najnižji v primerjavi z ostalima dvema družbama. V opazovanem obdobju so vse tri družbe tudi z likvidnimi sredstvi uspele pokriti svoje kratkoročne obveznosti. Njihovi hitri koeficienti so namreč presegli vrednost 1. Najvišji hitri koeficient je z vrednostjo 11,53 imela družba SEL, sledila ji je družba DEM s koeficientom 3,78, najnižji pa je bil ponovno hitri koeficient družbe SENG, ki je znašal 3,37.

3.1.5.3. Finančna stabilnost

Finančno ravnotežje je izraz dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja. Pri ugotavljanju finančne stabilnosti gre predvsem za primerjavo dolgoročnih sredstev in obveznosti do virov teh sredstev. Poleg finančne stabilnosti, ki je najpomembnejši kazalec dolgoročnega finančnega ravnotežja, sta pomembna še stopnja samofinanciranja in kreditna sposobnost podjetja (Bošnjak, 1998, str 28). Formule omenjenih kazalcev, ki sem jih tudi uporabila pri lastnih izračunih, so naslednje:

Finančna stabilnost = dolgoročne obveznosti / (stalna sredstva + dolgoročne terjatve iz poslovanja)

Stopnja samofinanciranja = kapital / osnovna sredstva po neodpisani vrednosti

Kreditna sposobnost = (trajni kapital + dolgoročne rezervacije + dolgoročne obveznosti) / stalna sredstva

V Tabeli 10 prikazujem kazalce finančnega ravnotežja družb DEM, SEL in SENG na bilančni dan leta 2005.

Tabela 10: Kazalci finančnega ravnotežja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

ELEMENT	DEM	SEL	SENG
Finančna stabilnost	1,08	1,14	1,13
Stopnja samofinanciranja	1,08	1,18	0,94
Kreditna sposobnost	1,08	1,17	1,13

Vir: Bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz.

Kot je razvidno iz Tabele 10, je vrednost kazalca finančne stabilnosti pri vseh treh družbah višja od 1, kar pomeni, da so družbe DEM, SEL in SENG v letu 2005 vsa dolgoročna sredstva brez problemov financirale iz dolgoročnih virov. Do enakega rezultata za družbi DEM in SEL nas na podlagi izračunov v Tabeli 10 pripeljeta tudi preostala dva kazalca. Stopnja samofinanciranja, ki prikazuje sposobnost podjetja, da samo financira svoje poslovanje, je za družbo DEM na dan 31.12.2005 znašala 1,08, za družbo SEL pa 1,18. Isti kazalec družbe SENG je bil malce pod 1, ki je sicer mejna vrednost tega kazalca. V družbi SENG je kapital predstavljal 94 % vrednosti osnovnih sredstev družbe na dan 31.12.2005. Kazalci kreditne sposobnosti so bili prav tako za vse tri družbe višji od 1, kar pomeni, da so vse tri družbe svoja stalna sredstva financirale iz dolgoročnih virov. Najvišje kreditno sposobna je bila v letu 2005 družba SEL, njen kazalec je namreč znašal 1,17. Sledila ji je družba SENG, katere kazalec kreditne sposobnosti je znašal 1,13, isti kazalec družbe DEM pa je dosegel vrednost 1,08.

3.2. PRIMERJAVA USPEŠNOSTI POSLOVANJA DRUŽB DEM, SEL IN SENG

3.2.1. PRIMERJAVA SREDSTEV

Da bi podjetje lahko vodilo poslovni proces, mora v določenem trenutku razpolagati s sredstvi v posameznih oblikah v takšnih količinah, da lahko zagotovi normalno odvijanje produkcijskega procesa. Sredstva, s katerimi podjetje v določenem trenutku razpolaga, so premoženje podjetja in imajo pojavno obliko denarja, stvari in pravic (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 81).

V bilanci stanja sredstva prikazujemo na aktivni strani. Bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005 so prikazane v Tabeli 1 in Tabeli 2 v Prilogi 2. V Tabeli 1 v Prilogi 2 je natančno prikazan obseg in struktura sredstev omenjenih družb.

Kot je razvidno iz Tabele 1 v Prilogi 2, je z najvišjimi sredstvi na dan 31.12.2005 razpolagala družba DEM. Njena sredstva so namreč na bilančni dan znašala več kot 107 milijard SIT oziroma trikrat več od družbe SEL ter dva in pol-krat več od družbe SENG.

Sredstva podjetja v bilanci stanja v osnovi razdelimo na stalna in gibljiva sredstva ter aktivne časovne razmejitve. Kot je razvidno iz Tabele 1 v Prilogi 2, družba DEM izkazuje na dan 31.12.2005 stalna sredstva v višini 98.483.441.000 SIT, kar predstavlja 91,7 % vseh njenih sredstev. Njena gibljiva sredstva so na bilančni dan predstavljala 8,15 %, aktivne časovne razmejitve pa 0,15 % vseh sredstev oziroma 163.170.000 SIT. V družbi SEL so stalna sredstva na dan 31.12.2005 znašala 30.324.638.000 SIT oziroma 84,3 % vseh njenih sredstev. Gibljiva sredstva so predstavljala 5.567.880.000 SIT oziroma 15,5 % aktive, aktivne časovne razmejitve pa so znašale nekaj več kot 70 milijonov SIT in so predstavljale 0,2 % vseh sredstev družbe SEL. Družba SENG pa je po stanju na dan 31.12.2005 razpolagala s sredstvi v višini 44.019.303.000 SIT. Stalna sredstva so predstavljala 85 % vseh sredstev družbe, preostalih 15 % pa gibljiva sredstva in aktivne časovne razmejitve.

Sledi podrobnejši pregled stalnih in gibljivih sredstev družb DEM, SEL in SENG v letu 2005, pri čemer terminologijo povzemam po Turk et al., 2004.

3.2.1.1. Stalna sredstva

Stalna sredstva glede na obliko delimo na tri dele, in sicer na neopredmetena dolgoročna in opredmetena osnovna sredstva ter dolgoročne finančne naložbe.

➤ Neopredmetena dolgoročna sredstva

Gre za naložbe za pridobitev materialnih pravic ali pa dolgoročno vračunljive stroške in izdatke, ki se pojavljajo v zvezi s poslovanjem podjetja (Hočevar, Igličar, Zaman, 2002, str. 43). Neopredmetena dolgoročna sredstva družbe DEM so na bilančni dan leta 2005 znašala 4,5 %, družbe SEL 7,5 % in družbe SENG 1,5 % vseh njenih sredstev. Neopredmetena dolgoročna sredstva družbe DEM so v celoti predstavljale dolgoročne premoženjske pravice, ki se enako kot pri ostalih dveh družbah nanašajo na vlaganja v skupni podvig izgradnje HE na spodnji Savi. Družba SEL poleg dolgoročnih premoženjskih pravic izkazuje še dolgoročno odložene stroške razvijanja, družba SENG pa poleg omenjenega še dolgoročno odložene stroške poslovanja in vložena sredstva v izgradnjo.

Vse tri družbe pri amortiziranju sredstev uporabljajo metodo enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacijske stopnje so opredeljene za posamezno vrsto sredstev na podlagi predvidene dobe koristnosti. Sredstva začnejo amortizirati, ko so le-ta na voljo za uporabo (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

➤ **Opredmetena osnovna sredstva**

Opredmetena osnovna sredstva so oblika stalnih sredstev v lasti ali finančnem najemu, ki se uporabljajo pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev oziroma dajanju v najem ali za pisarniške namene ter se bodo po pričakovanjih uporabljala v več kot enem obračunskem obdobju. Med opredmetena osnovna sredstva spadajo zemljišča, zgradbe, proizvodjalne naprave in stroji, druge naprave in oprema, osnovna čreda in večletni nasadi (Turk et al., 2004, str. 105). Na bilančni dan leta 2005 so ta sredstva v družbi DEM znašala 93.379.775.000 SIT oziroma 86,9 % njene aktive, v družbi SEL pa so znašala 27.408.209.000 SIT oziroma 76,2 % njene aktive. Opredmetena osnovna sredstva družbe SENG so na bilančni dan predstavljala 98 % stalnih sredstev in 83,3 % vseh sredstev družbe. Največje deleže opredmetenih osnovnih sredstev je sicer pri vseh treh družbah predstavljala vrednost zgradb. Vse družbe namreč razpolagajo predvsem s proizvodnimi objekti HE, kanali, nasipi, zajezitvami, poslovnimi zgradbami ter stanovanjskimi in rekreacijskimi objekti.

Tudi pri opredmetenih osnovnih sredstvih družbe uporabljajo metodo enakomernega časovnega amortiziranja. Zemljišča, opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju, predujmi za pridobivanje osnovnih sredstev ter stvari kulturnega, zgodovinskega in umetniškega pomena, se ne amortizirajo (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

Na tem mestu naj dodam še, da sta družbi DEM in SEL v letu 2005 vsa svoja neopredmetena dolgoročna in opredmetena osnovna sredstva lahko financirali z lastniškim kapitalom. Koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev družbe DEM je za leto 2005 namreč znašal 1,08, družbe SEL pa 1,18. To pomeni, da sta družbi poleg najbolj nelikvidnih sredstev lahko financirali z lastniškim kapitalom še del gibljivih sredstev, saj sta njuna koeficienta presegala vrednost 1,0. Isti koeficient družbe SENG je za leto 2005 znašal 0,94, kar pomeni, da je morala družba manjši del osnovnih sredstev financirati tudi z dolgom.

➤ **Dolgoročne finančne naložbe**

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe podjetja v druga podjetja za rok, daljši od enega leta. Gre za naložbe, s katerimi naj se ne bi trgovalo (Hočevnar, Igljučar, Zaman, 2002, str. 46). Dolgoročne finančne naložbe družbe DEM so na dan 31.12.2005 znašale 261.889.000 SIT oziroma 0,2 % vseh njenih sredstev, družbe SEL 210.978.000 SIT oziroma 0,6 % njene aktive, družbe SENG pa 112.497.000 SIT oziroma 0,3 % vseh njenih sredstev. Družbe DEM, SEL in SENG med dolgoročnimi finančnimi naložbami izkazujejo naložbe v deleže in delnice ter druge naložbe, stanovanjska posojila in terjatve iz prodaje stanovanj ter naložbe v deleže podjetij v skupini. V podjetju HSE Invest d.o.o. imajo namreč vse tri družbe lastniške deleže. Deleži v pridruženih podjetjih družbe DEM v višini 1.608.000 SIT predstavljajo 50 % lastninski delež v podjetju Eldom. Tega podjetja družba ne uskupinja zaradi materialne nepomembnosti in ker nima prevladujočega vpliva pri odločanju o poslovanju družbe Eldom. Družba SENG pa je kapital vložila v družbi Elprom d.o.o. in HSE Invest d.o.o. Družba SEL deležev v pridruženih podjetjih nima (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

Družbe vrednotijo dolgoročne finančne naložbe po naložbeni metodi, razen deležev v podjetjih v skupini, ki jih vrednotijo po kapitalski metodi. Dolgoročne finančne naložbe, ki zapadejo v letu dni od bilančnega dneva, se prenesejo med kratkoročne finančne naložbe.

3.2.1.2. Gibljiva sredstva

Gibljiva sredstva v procesu reprodukcije za razliko od stalnih sredstev spremenijo svojo obliko. V okviru gibljivih sredstev ločimo zaloge, poslovne terjatve, kratkoročne finančne naložbe ter denarna sredstva.

➤ Zaloge

Zaloge v splošnem obsegajo material, drobni inventar, nedokončano proizvodnjo, dokončane proizvode in trgovsko blago. V družbah DEM, SEL in SENG zaloge v celoti predstavljajo material. Na bilančni dan leta 2005 je imela izmed treh družb z vrednostjo 187.962.000 SIT daleč najvišjo zalogo materiala družba SEL, kar je predstavljalo 0,5 % vseh njenih sredstev. V družbi DEM je bila zaloga materiala precej nižja in je predstavljala 0,002 % njene aktive. Delež zalog družbe SENG na bilančni dan je bil v višini 0,004 % celotne vrednosti njenih sredstev in je znašal 1.778.000 SIT.

Pri oddaji enot materiala iz zaloge je družba DEM v letu 2005 uporabljala metodo FIFO, družba SEL metodo tehtanih povprečnih cen, družba SENG pa metodo drseče povprečne cene (Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005).

➤ Poslovne terjatve

Poslovne terjatve pomenijo pravico zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kake stvari ali opravitev kake storitve. Lahko so kratkoročne ali pa dolgoročne (Žnidaršič Kranjc, 1995, str. 94). Najvišje poslovne terjatve je 31.12.2005 med obravnavanimi družbami imela družba DEM. Njene terjatve so znašale 3.885.399.000 SIT oziroma 3,62 % aktive in so bile v celoti kratkoročne. Terjatve družbe SEL so znašale na isti dan 1.450.822.000 SIT oziroma 4 % vseh sredstev družbe. Najnižje terjatve je na bilančni dan izkazovala družba SENG. Znašale so 879.005.000 SIT in so predstavljale slaba 2 % vseh njenih sredstev. Tudi njene terjatve so bile v celoti kratkoročne. Dolgoročne poslovne terjatve družbe SEL predstavljajo terjatve do Republike Slovenije iz naslova prodaje zemljišč za HE Boštanj ter terjatve za odkupe stanovanj. Pri vseh treh družbah med kratkoročnimi poslovnimi terjatvami prevladujejo terjatve do podjetij v skupini, in sicer gre za terjatve do družb HSE in HSE Invest d.o.o. za prodano električno energijo in opravljene storitve. Nekaj terjatev pa imajo družbe tudi med seboj. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih predstavljajo predvsem terjatve do države za vstopni DDV, terjatve do dobaviteljev za dane predujme za obratna sredstva, v družbi SEL pa tudi terjatve do občine Radeče za preveč plačane prispevke za stavbno zemljišče (Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005).

Terjatve vseh vrst se v vseh treh družbah ob začetnem pripoznanju izkazujejo v zneskih, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo plačane. Terjatve iz naslova prodaje električne energije imajo družbe zavarovane z bianco menicami.

➤ **Kratkoročne finančne naložbe**

Gre za naložbe sredstev podjetja v druga podjetja z vnaprej določenim pogodbenim rokom, ki ne sme biti daljši od 12 mesecev (Hočevnar, Igličar, Zaman, 2002, str. 58). Najvišje kratkoročne finančne naložbe izmed obravnavanih družb je na dan 31.12.2005 izkazovala družba SENG. Znašale so 5.397.175.000 SIT ali 12,3 % njenih sredstev. Kratkoročne finančne naložbe družbe DEM so znašale na ta dan 4.837.602.000 SIT oziroma 4,50 % aktive v bilanci stanja družbe, naložbe družbe SEL pa 3.863.566.000 SIT ali 10,7 % vseh sredstev družbe. V splošnem kratkoročne finančne naložbe družb DEM, SEL in SENG predstavljajo kratkoročne depozite pri bankah, kratkoročno dane kredite podjetjem v skupini, namensko združena sredstva za vzdrževanje stanovanj, dana posojila za odkup stanovanj in kredite zaposlenim, ki se nanašajo na del dolgoročnih finančnih naložb, ki zapadejo v naslednjem letu. Družba SEL je dala kratkoročno posojilo podjetju HSE Invest d.o.o. Kratkoročno dana posojila drugim pa so prenosni kratkoročnega dela dolgoročnih stanovanjskih kreditov (Interni podatki družb DEM, SEL in SENG, 2005).

➤ **Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina**

Podjetje potrebuje določen del sredstev tudi v denarni obliki. Denar je sicer za podjetje najlikvidnejša naložba, ki pa ne prinaša nobenih donosov, kar pomeni, da zmanjšuje donosnost lastniškega kapitala (Berk, Lončarski, Zajc, 2002, str. 268). Družba SENG je 31.12.2005 izmed obravnavanih družb izkazovala najvišja denarna sredstva v blagajni in na transakcijskem računu. Znašala so 297.553.000 SIT, kar je 0,7 % celotne vrednosti sredstev družbe. Dobroimetja družbe DEM so znašala na ta dan 26.576.000 SIT oziroma 0,03 % aktive bilance stanja družbe, dobroimetja družbe SEL pa 65.530.000 SIT oziroma 0,2 % njenih sredstev. Denarna sredstva pri vseh družbah je sestavljala gotovina, knjižni denar in denar na poti. Knjižni denar je denar na računih pri banki ali drugi finančni instituciji, ki se lahko uporablja za plačevanje. Sestavljajo ga takoj razpoložljiva denarna sredstva in denarna sredstva, vezana na odpoklic. Gotovina je denar v blagajni (Letna poročila družb DEM, SEL in SENG za leto 2005).

➤ **Aktivne časovne razmejitve**

Najvišje aktivne časovne razmejitve je na dan 31.12.2005 izkazovala družba DEM. Znašale so 163.170.000 SIT oziroma 0,15 % aktive bilance stanja družbe. V okviru aktivnih časovnih razmejitev izkazuje družba DEM predvsem vnaprej plačane obveznosti iz naslova zavarovalnih premij, vnaprej plačane koncesije ter druge vnaprej plačane obveznosti. Aktivne časovne razmejitve družbe SEL so na bilančni dan znašale 70.443.000 SIT, kar je 0,2 % vseh sredstev družbe. V družbi SENG pa so aktivne časovne razmejitve med obravnavanimi družbami zavzemale najmanjši delež v celotnih sredstvih in so znašale 3.285.000 SIT.

Zajemale so predvsem odložene stroške dodatnega zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja.

3.2.1.3. Obračanje obratnih sredstev

Obratna sredstva vključujejo vse vrste zalog, poslovne terjatve, denarna sredstva ter aktivne časovne razmejitev. Med obratna sredstva ne sodijo kratkoročne finančne naložbe, tvorijo pa skupaj z njimi gibljiva sredstva (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2003, str. 652-653).

Za uspešnost poslovanja ni dovolj poznati le lastnosti obratnih sredstev, da spreminjajo svojo obliko, ampak je pomembna tudi hitrost, s katero se ta sredstva spreminjajo. Hitrost obračanja posameznih oblik obratnih sredstev merimo s pomočjo koeficienta obračanja, ki ga lahko opredelimo kot razmerje med številom dni v letu in številom dni, v katerih so povprečno vezana obratna sredstva v določeni obliki, ali kot razmerje med porabljenimi sredstvi v določeni obliki in njihovim povprečnim zneskom (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, 2003, str. 653).

V Tabeli 11 na str. 35 prikazujem hitrost obračanja sredstev družb DEM, SEL in SENG v letu 2005. Glede na to, da družbe nimajo zalog proizvodov, koeficienta obračanja zalog proizvodov nisem računala. Pri izračunih dni vezave oziroma trajanja enega obrata posameznih oblik sredstev sem uporabila naslednje formule (SRS, 2006, 29.32):

Koeficient obračanja obratnih sredstev = poslovni odhodki / povprečna obratna sredstva

Koeficient obračanja zalog materiala = porabljeni material v letu / povprečna zaloga materiala

Koeficient obračanja terjatev do kupcev = prihodki od prodaje / povprečne terjatve do kupcev

Trajanje enega obrata (dnevi vezave) = 365 / koeficient obračanja

Iz Tabele 11 na str. 35 je razvidno, da so se obratna sredstva v letu 2005 najhitreje obračala v družbi SENG. Za en obrat obratnih sredstev je družba v povprečju potrebovala 139 dni. Nekaj več, 149 dni, je za en obrat obratnih sredstev v letu 2005 potrebovala družba DEM. V letu 2005 so se v omenjeni družbi ta sredstva obrnila 2,46-krat. V družbi SEL so se v letu 2005 obratna sredstva med obravnavanimi tremi družbami obračala najpočasneje. Za en obrat obratnih sredstev je bilo v povprečju potrebnih 277 dni. V letu 2005 so se obratna sredstva obrnila 1,32-krat.

Tabela 11 kaže, da sta za en obrat materiala družbi DEM in SENG v letu 2005 v povprečju potrebovali zelo malo časa, 5 oziroma 10 dni. Zaloge materiala družbe SEL pa so se v istem letu obračale precej počasneje. Za en obrat materiala je družba potrebovala v povprečju skoraj

3 leta. Razlog za takšno stanje je v dejstvu, da družba SEL med zalogami materiala izkazuje določene rezervne dele, ki jih ostali dve družbi nimata. V letu 2005 so se tako zaloge materiala družbe SEL obrnile 0,34-krat, družbe DEM 79-krat, družbe SENG pa 36,6-krat. Obračanje terjatev do kupcev je natančno obrazloženo že v okviru nabavne funkcije, zato na tem mestu ponovno prikazujem le izračun hitrosti obračanja teh terjatev.

Tabela 11: Hitrost obračanja posameznih oblik sredstev v družbah DEM, SEL in SENG v letu 2005

ELEMENT	DEM	SEL	SENG
Poslovni odhodki v 1000 SIT	10.186.185	2.683.296	3.519.243
Prihodki od prodaje v 1000 SIT	14.977.540	2.300.297	3.843.150
Porabljeni material v 1000 SIT	187.639	64.859	75.949
Povpr. obratna sredstva v 1000 SIT	4.135.845,5	2.035.422,5	1.338.687
Povpr. zaloga materiala v 1000 SIT	2.377,0	188.052,5	2.073,5
Povpr. terj. do kupcev v 1000 SIT	17.978	867.966	78.072,5
Koef. obračanja obratnih sredstev	2,46	1,32	2,63
Koef. obračanja zalog materiala	78,94	0,34	36,63
Koef. obračanja terjatev do kupcev	833,10	2,65	49,23
Dnevi vezave obratnih sredstev	149	277	139
Dnevi vezave zalog materiala	5	1.059	10
Dnevi vezave terjatev do kupcev	1	138	8

Vir: Balance stanja in izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lasten prikaz in izračuni.

3.2.2. PRIMERJAVA POSLOVNEGA USPEHA

Temeljni smisel obstoja in poslovanja podjetja je ustvarjanje poslovnega uspeha. Računovodstvo ugotavlja poslovni uspeh z izdelavo izkaza poslovnega uspeha oziroma izida, ki prikazuje tudi nastajanje tega uspeha, saj vsebuje tokove prihodkov in tokove porabljenih vrednosti (Pučko, 2001, str. 150).

3.2.2.1. Primerjava prihodkov

V Slovenskih računovodskih standardih so prihodki opredeljeni kot povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev ali zmanjšanj dolgov. Prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala (SRS, 2006, 18.1). Prihodke delimo na redne in izredne, pri čemer so redni prihodki iz poslovanja in financiranja. Prihodki iz poslovanja so prihodki od prodaje proizvodov, storitev in trgovskega blaga. Prihodki iz financiranja so prihodki od deležev v poslovnih izidih drugih, prejete obresti ter prihodki od drugih. Izredni

prihodki pa nastanejo zaradi nepredvidenega povečanja sredstev ali pa nepredvidenega zmanjšanja obveznosti do virov sredstev (Antončič et al., 2002, str. 264).

Posamezne oblike prihodkov družb DEM, SEL in SENG za leto 2005 so natančneje prikazane v Tabeli 3 v Prilogi 3 v izkazih poslovnega izida omenjenih družb. V Tabeli 12 pa je primerjava glavnih treh skupin prihodkov družb DEM, SEL in SENG za leto 2005.

Tabela 12: Prihodki družb DEM, SEL in SENG v letu 2005 v 1000 SIT

POSTAVKE	DEM	SEL	SENG
Prihodki iz poslovanja v 1000 SIT	15.034.492	2.554.162	3.879.746
Prihodki iz financiranja v 1000 SIT	205.705	188.961	261.427
Izredni prihodki v 1000 SIT	73.562	25.311	15.138
SKUPAJ PRIHODKI	15.313.759	2.768.434	4.156.311

Vir: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Družbe DEM, SEL in SENG prihodke pripoznajo, če je povečanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano s povečanjem sredstva ali z zmanjšanjem dolga in je povečanje mogoče zanesljivo izmeriti, oziroma ko se upravičeno pričakuje, da bodo prihodki vodili do prejemkov, če ti niso uresničeni že ob nastanku.

Kot kaže Tabela 12, je najvišje skupne prihodke v letu 2005 izmed obravnavanih družb dosegla družba DEM. Znašali so 15.313.759.000 SIT in so prihodke družbe SEL presegli za več kot petkrat, prihodke družbe SENG pa za nekaj manj kot štirikrat. Skupni prihodki družbe SEL so v letu 2005 znašali 2.768.434.000 SIT, skupni prihodki družbe SENG pa 4.156.311.000 SIT.

V vseh treh družbah najvišji delež med vsemi prihodki dosegajo prihodki iz poslovanja. Poslovni prihodki so tako v družbi DEM za leto 2005 znašali 15.034.492.000 SIT oziroma 98,18 % vseh prihodkov, v družbi SEL 2.554.162.000 SIT oziroma 92,3 % vseh prihodkov, v družbi SENG pa 3.879.746.000 SIT, kar predstavlja 93,3 % vseh njenih prihodkov. V vseh treh družbah gre pri prihodkih iz poslovanja večinoma za prihodke od prodaje, ki so podrobneje predstavljeni v okviru analize prodajne funkcije. Drugi poslovni prihodki so predvsem prihodki iz naslova prodaje nepremičnin in opreme.

Najvišje finančne prihodke je imela v letu 2005 družba SENG v višini 261.427.000 SIT oziroma 6,3 % vseh njenih prihodkov. Tako kot tudi v ostalih dveh družbah, so finančni prihodki predvsem prihodki od dividend, obresti, depozitov in pozitivnih tečajnih razlik. Prihodki iz financiranja so v družbi DEM za leto 2005 znašali 205.705.000 SIT oziroma 1,34 % vseh njenih prihodkov, v družbi SEL pa 188.961.000 SIT oziroma 6,8 % vseh prihodkov družbe. Najnižji delež v vseh treh družbah v letu 2005 predstavljajo izredni prihodki, ki so predvsem prihodki iz naslova prejetih odškodnin zavarovalnic. V družbi DEM

so predstavljali 0,48 % vseh prihodkov, v družbi SEL 0,9 %, v družbi SENG pa 0,4 % celotnih prihodkov družbe.

3.2.2.2. Primerjava odhodkov

Odhodki so zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanj sredstev ali povečanj dolgov. Prek poslovnega izida na koncu obračunskega obdobja vplivajo posredno na velikost celotnega kapitala. Tako kot prihodke tudi odhodke razvrščamo na poslovne, finančne in izredne (Turk et al., 2004, str. 355). Poslovni odhodki so v proizvodjalnih poslovnih sistemih stroški, ki se nanašajo na prodane proizvode oziroma storitve. Finančni odhodki so povezani s financiranjem poslovanja na nelastniški način in z odpisom finančnih naložb. Izredni odhodki pa so tisti, ki nastajajo z izrednim zmanjševanjem sredstev ali z izrednim povečanjem obveznosti do virov sredstev (Hočevar, Igličar, Zaman, 2002, str. 100-104).

Posamezne oblike odhodkov družb DEM, SEL in SENG za leto 2005 so natančneje prikazane v Tabeli 3 v Prilogi 3 v izkazih poslovnih izidov omenjenih družb. V Tabeli 13 pa primerjam glavne tri skupine odhodkov družb DEM, SEL in SENG v letu 2005.

Tabela 13: Odhodki družb DEM, SEL in SENG v letu 2005 v 1000 SIT

POSTAVKE	DEM	SEL	SENG
Odhodki iz poslovanja v 1000 SIT	10.186.185	2.683.296	3.519.243
Odhodki iz financiranja v 1000 SIT	7.001	774	260.501
Izredni odhodki v 1000 SIT	10.334	15.573	10.194
SKUPAJ ODHODKI	10.203.520	2.699.643	3.789.938

Vir: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Družbe DEM, SEL in SENG odhodke pripoznajo, če je zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano z zmanjšanjem sredstva ali s povečanjem dolga in je to zmanjšanje mogoče zanesljivo izmeriti. Kot kaže Tabela 13, je najvišje skupne odhodke v letu 2005 izmed obravnavanih družb realizirala družba DEM. Znašali so 10.203.520.000 SIT in so odhodke družbe SEL presegli za skoraj štirikrat, odhodke družbe SENG pa za nekaj manj kot trikrat. Celotni odhodki družbe SEL so v letu 2005 znašali 2.699.643.000 SIT, celotni odhodki družbe SENG pa 3.789.938.000 SIT.

Najvišji delež odhodkov v družbah DEM, SEL in SENG so v letu 2005 predstavljali odhodki iz poslovanja. Glede na to, da zaradi narave dejavnosti družbe ne vodijo zalog dokončanih in nedokončanih proizvodov, so vsi stroški pripoznani kot poslovni odhodki že ob njihovem nastanku. Podrobna razčlenitev stroškov družb po naravnih vrstah je predstavljena že v okviru analize proizvodne funkcije, zato naj na tem mestu poudarim le, da je imela v letu 2005 izmed

obravnavanih družb najvišje poslovne odhodke družba DEM. Znašali so 10.186.185.000 SIT oziroma 99,8 % vseh njenih odhodkov. Poslovni odhodki družbe SEL so znašali 2.683.296.000 SIT oziroma 99,4 % njenih odhodkov, družbe SENG pa 3.519.243.000 SIT oziroma 92,9 % celotnih odhodkov družbe.

Finančni odhodki so v letu 2005 predstavljali najmanjši delež med odhodki v družbah DEM in SEL. V prvi so znašali 7.001.000 SIT oziroma 0,07 % vseh njenih odhodkov, v družbi SEL pa 774.000 SIT oziroma 0,03 % vseh odhodkov družbe. Finančni odhodki družbe SENG so leta 2005 nastali v višini 260.501.000 SIT in so obsegali v glavnem obresti od najetih dolgoročnih posojil, predstavljali pa so 6,9 % delež vseh odhodkov družbe. V vseh treh družbah so finančni odhodki predvsem odhodki iz naslova obresti in negativnih tečajnih razlik. Izredni odhodki so v letu 2005 v družbah DEM in SENG znašali nekaj več kot 10 milijonov SIT, v družbi SEL pa 15,5 milijona SIT. Nanašali so se na obveznosti iz naslova odškodnin ribiškim družinam in agrarni skupnosti ter na donacije. V družbi DEM so izredni odhodki v letu 2005 predstavljali 0,1 % vseh odhodkov, v družbi SEL 0,6 %, v družbi SENG pa 0,2 % vseh odhodkov.

3.2.2.3. Primerjava poslovnega izida

Poslovni izid nekega poslovnega sistema je razlika med njegovimi prihodki in odhodki v obračunskem obdobju. Največkrat nastane kot posledica prispevkov posameznih učinkov v poslovnem sistemu, pri čemer so ti učinki sredstvo za uresničevanje temeljnega cilja poslovnega sistema (Melavc, 2000, str. 141, 158).

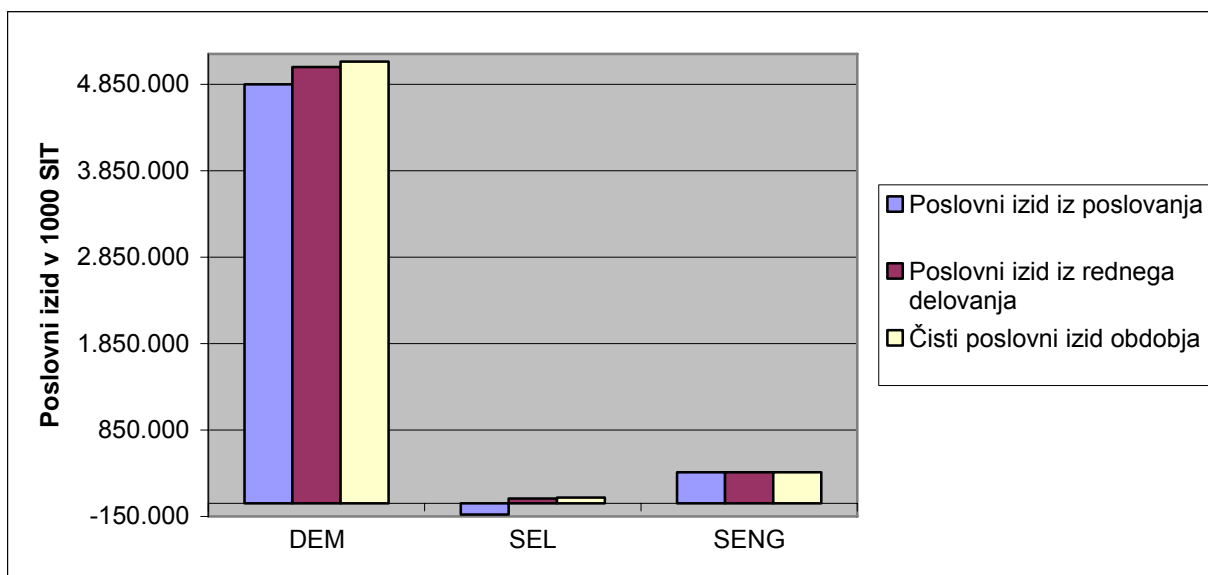
Izkaz poslovnega izida je v družbah DEM, SEL in SENG izdelan po različici I iz Slovenskih računovodskih standardov (SRS, 2006, 25.5). Gre za tako imenovano nemško različico izkaza poslovnega izida, v kateri so poslovni odhodki prikazani po naravnih vrstah stroškov. V tej različici so izkazi poslovnih izidov družb DEM, SEL in SENG tudi prikazani v Tabeli 3 v Prilogi 3.

Slika 5 na str. 39 pa kaže primerjavo delnih in čistih poslovnih izidov družb DEM, SEL in SENG, doseženih v letu 2005.

Kot je razvidno iz Slike 5 na str. 39, je družba DEM izmed obravnavanih treh družb v poslovnem letu 2005 dosegla daleč najvišji čisti poslovni izid. Ustvarila je namreč 5.110.239.000 SIT čistega dobička. Tudi družbi SEL in SENG sta poslovno leto 2005 zaključili s pozitivnim čistim poslovnim izidom, ki pa je bil precej pod ravnijo čistega poslovnega izida družbe DEM. Čisti dobiček družbe SEL je predstavljal le 1,3 % čistega dobička družbe DEM in je znašal 68.791.000 SIT, čisti dobiček družbe SENG pa le 7 % čistega dobička družbe DEM in je znašal 362.645.000 SIT. Tudi poslovni izid iz rednega

delovanja je bil v vseh treh družbah pozitiven in se ni veliko razlikoval od čistega poslovnega izida družb.

Slika 5: Delni in čisti poslovni izidi družb DEM, SEL in SENG za leto 2005

Vir: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Poslovni izid iz poslovanja je bil pozitiven v družbah DEM in SENG. V prvi je znašal 4.848.307.000 SIT, v drugi pa 360.503.000 SIT. Poslovni izid iz poslovanja družbe SEL pa je bil v letu 2005 negativen in je znašal -129.134.000 SIT. Poslovni izid zunaj rednega delovanja je bil ponovno največji v družbi DEM, kjer je znašal 63.228.000 SIT. V družbi SEL je poslovni izid zunaj rednega delovanja dosegel vrednost 9.738.000 SIT, v družbi SENG pa 4.944.000 SIT in je bil v primerjavi z ostalima dvema družbama najnižji. Družba SENG je med obravnavanimi edina v letu 2005 obračunala davek iz dobička. Le-ta je znašal 3.728.000 SIT.

3.2.3. PRIMERJAVA POSLOVNE USPEŠNOSTI

3.2.3.1. Primerjava gospodarnosti

Kazalniki gospodarnosti kažejo na učinkovitost poslovanja podjetja oziroma na razmerje med njegovimi prihodki in odhodki. Če so prihodki nekega podjetja večji od njegovih odhodkov, lahko trdimo, da to podjetje posluje gospodarno. Ta gospodarnost pa je tem večja, čim večje je razmerje med prihodki in odhodki podjetja.

V Tabeli 14 na str. 40 prikazujem izračune kazalnikov gospodarnosti za družbe DEM, SEL in SENG za leto 2005. Koeficiente in stopnje sem izračunala na podlagi formul Slovenskih računovodskih standardov (SRS, 2006, 29.33).

Tabela 14: Kazalniki gospodarnosti družb DEM, SEL in SENG za leto 2005

POSTAVKE	DEM	SEL	SENG
1. Poslovni prihodki v 1000 SIT	15.034.492	2.554.162	3.879.746
2. Celotni prihodki v 1000 SIT	15.313.759	2.768.434	4.156.311
3. Poslovni odhodki v 1000 SIT	10.186.185	2.683.296	3.519.243
4. Celotni odhodki v 1000 SIT	10.203.520	2.699.643	3.789.938
5. Čisti dobiček v 1000 SIT	5.110.239	68.791	362.645
Koef. gospodarnosti poslovanja (1/3)	1,48	0,95	1,10
Koef. celotne gospodarnosti (2/4)	1,50	1,03	1,10
Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov (5/2)	33,4 %	2,5 %	8,7 %

Vir: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005.

Kot je razvidno iz Tabele 14, so družbe DEM, SEL in SENG v letu 2005 gledano v celoti poslovale gospodarno, saj so njihovi koeficienti celotne gospodarnosti presegali vrednost 1,0. Najbolj gospodarno je poslovala družba DEM. Njeni prihodki so namreč za 50 % presegli odhodke. Tudi ostali dve družbi sta celotne odhodke uspeli pokriti z realiziranimi prihodki. Prihodki družbe SENG so odhodke presegli za 10 %, prihodki družbe SEL pa so bili za 3 % višji od njenih odhodkov. Tudi koeficient gospodarnosti poslovanja je ugoden za družbi DEM in SENG, medtem ko družba SEL svojih poslovnih odhodkov ni uspela povsem v celoti pokriti s poslovnimi prihodki. Njen koeficient gospodarnosti poslovanja za leto 2005 znaša namreč 0,95. Primanjkljaj 5 % prihodkov iz poslovanja je družba uspela pokriti s prihodki iz financiranja in izrednimi prihodki.

Delež čistega dobička v prihodkih je bil v istem letu najvišji v družbi DEM. Znašal je 33,4 %. Čista dobičkovnost prihodkov družb SEL in SENG pa je bila nekoliko nižja. V družbi SEL je znašala 2,5 %, v družbi SENG pa 8,7 %.

3.2.3.2. Primerjava donosnosti oziroma rentabilnosti

Donos kaže uspeh kake pridobitvene dejavnosti v določenem obdobju. Označuje število denarnih enot, ki jih v tem obdobju prejme investitor. Donosnost pa je donos, izražen relativno (v %) glede na investiran znesek (Berk, Lončarski, Zajc, 2002, str. 54).

V Tabeli 15 na str. 41 prikazujem izračune kazalnikov rentabilnosti oziroma donosnosti za družbe DEM, SEL in SENG za leto 2005. Stopnje sem izračunala na podlagi formul Slovenskih računovodskih standardov (SRS, 2006, 29.34).

Tabela 15: Kazalniki rentabilnosti sredstev in kapitala družb DEM, SEL in SENG za leto 2005

POSTAVKE	DEM	SEL	SENG
1. Čisti dobiček v 1000 SIT	5.110.239	68.791	362.645
2. Finančni odhodki v 1000 SIT	7.001	774	260.501
3. Amortizacija v 1000 SIT	3.395.276	1.030.748	1.840.131
4. Povpr. stanje sredstev v 1000 SIT	104.993.691	36.005.131	44.713.016
5. Povpr. stanje kapitala v 1000 SIT	103.540.660	35.587.636	34.757.511
Rentabilnost sredstev – ROA (1/4)	4,87 %	0,19 %	0,81 %
Rentabilnost kapitala – ROE (1/5)	4,94 %	0,19 %	1,04 %
Donosnost sredstev – ROI ((1+3)/4)	8,10 %	3,05 %	4,93 %
Razširjena donosnost sredstev ((1+2)/4)	4,87 %	0,19 %	1,39 %

Vir: Bilance stanja in izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005; Lastni izračuni.

Iz Tabele 15 je razvidno, da med obravnavanimi tremi družbami najboljše stopnje donosnosti dosega družba DEM. Rentabilnost sredstev (ROA) je v družbi DEM za leto 2005 znašala 4,87 %, v družbah SEL in SENG pa manj kot odstotek. Rentabilnost sredstev družbe SEL je bila v letu 2005 identična rentabilnosti njenega kapitala in je znašala 0,19 %. Družba SEL je torej na 100 SIT vloženega kapitala v letu 2005 ustvarila 0,19 SIT čistega dobička. Kazalnik ROE, ki kaže rentabilnost kapitala, je v istem letu za družbo DEM znašal 4,94 %. To pomeni, da je družba v tem letu na vsakih 100 SIT vloženega kapitala ustvarila 4,94 SIT čistega dobička. Družbe sicer kljub dokaj normalni stopnji čiste dobičkovnosti prihodkov dosegajo relativno nizke kazalnike donosnosti kapitala. Vzrok za to gre iskati v visokih zneskih kapitala. V kapitalsko manj intenzivnih panogah bi se ista stopnja dobičkovnosti prihodkov verjetno odrazila v znatno višji donosnosti kapitala.

Donosnost sredstev (ROI), ki v izračun vključuje tudi amortizacijo, in razširjena donosnost sredstev, ki v izračun vključuje finančne odhodke, je bila v letu 2005 prav tako najvišja v družbi DEM. Donosnost sredstev ostalih dveh družb ni presegla 5 %. V splošnem donosnost kateregakoli sredstva sicer lahko pojasnimo s štirimi komponentami: pričakovano donosnostjo sredstva, pričakovano inflacijo znotraj življenjske dobe sredstva, likvidnostjo in tveganostjo sredstva (Weston, Copeland, 1989, str. 139). Izračun ROI je pomemben predvsem pri dolgoročnih investicijskih odločitvah.

4. SKLEP

Ena izmed prednostnih nalog energetske politike razvitih držav je povečati izkoristek obnovljivih virov energije. V Sloveniji najpomembnejši obnovljivi vir trenutno predstavlja hidroenergija, pridobljena iz hidroelektrarn na rekah Dravi, Savi, Soči in njihovih pritokih. Omenjene hidroelektrarne pod okriljem družb DEM, SEL in SENG proizvedejo več kot četrtino električne energije v Sloveniji.

Največji proizvajalec hidroenergije v državi je družba DEM, saj je energetski potencial reke Drave v primerjavi z ostalima rekama najbolje izkoriščen. Kljub slabši hidrologiji in s tem večjim odstopanjem proizvodnje od načrtovane, so konec leta 2005 vse tri družbe zabeležile pozitiven čisti poslovni izid, zato lahko njihovo poslovanje v tem letu označimo kot uspešno.

Najvišje deleže prihodkov iz poslovanja družb predstavljajo prihodki od prodaje električne energije, med poslovnimi odhodki pa prevladujejo stroški odpisov vrednosti. Vse tri družbe energijo prodajajo večinoma na domačem trgu. Največje čiste prihodke od prodane električne energije je v letu 2005 realizirala družba DEM, znašali so nekaj manj kot 15 milijard SIT. Večino proizvedene energije družb DEM, SEL in SENG na podlagi sklenjenih pogodb o prodaji električne energije sicer odkupi družba HSE.

Na bilančni dan leta 2005 je imela družba DEM 294 zaposlencev, družbi SEL in SENG pa vsaka 126 zaposlencev. V nobeni izmed družb v zadnjih letih ni zaznati večjega števila prihodov in odhodov zaposlencev, leta 2005 so glede na prejšnje leto zabeležili le nekoliko več upokojitev. Večina zaposlencev v družbah SEL in SENG ima V., v družbi DEM pa IV. stopnjo izobrazbe.

Vse obravnavane družbe se financirajo pretežno z lastniškim kapitalom. V družbah DEM in SEL je na dan 31.12.2005 dolg znašal manj kot 1 %, v družbi SENG pa nekaj več kot 20 % obveznosti do virov sredstev. Osnovni kapital predstavlja najvišji delež obveznosti do virov sredstev družb. V letu 2005 so se vse tri družbe skoraj v celoti financirale z dolgoročnimi viri. Ob roku zapadlosti so bile v celoti sposobne poravnati svoje obveznosti. Tudi kazalci njihove finančne stabilnosti so bili v omenjenem letu ugodni.

V vseh treh družbah so sredstva v veliki večini stalna, med njimi največje deleže zavzemajo opredmetena osnovna sredstva, predvsem zgradbe ter proizvodne naprave in stroji. Med gibljivimi sredstvi pa prevladujejo kratkoročne finančne naložbe in poslovne terjatve. Vse tri družbe imajo zaloge materiala, ki se z izjemo zalog družbe SEL zelo hitro obračajo. Kupci svoje obveznosti družbama DEM in SENG v povprečju poravnajo v roku nekaj dni, terjatve do kupcev družbe SEL pa so se v letu 2005 v povprečju obrnile 2,65-krat.

Povzamemo lahko, da so družbe v letu 2005 poslovale gospodarno, saj so svoje celotne odhodke uspele pokriti z realiziranimi prihodki. Delež čistega dobička v prihodkih je bil

najvišji v družbi DEM, ki med vsemi tremi dosega tudi najboljše stopnje donosnosti. Kljub dokaj normalni stopnji čiste dobičkovnosti prihodkov, družbe dosegajo relativno nizke kazalnike donosnosti kapitala.

Po celovitem pregledu in primerjavi poslovanj lahko ugotovimo, da med obravnavanimi tremi proizvajalci hidroenergije najboljše poslovne rezultate dosega družba DEM. Tudi rezultate družb SEL in SENG lahko ocenimo pozitivno. Velja pa poudariti, da se z izgradnjo verige hidroelektrarn na spodnji Savi obeta večji izkoristek energetskega potenciala reke, kar bo družbi SEL omogočilo znatno povečanje proizvodnje električne energije in v primeru njenega nadaljnjega racionalnega poslovanja v skladu s standardi kakovosti in okoljskimi standardi doseganje še boljših poslovnih rezultatov.

LITERATURA

1. Antončič Boštjan et al.: Podjetništvo. Ljubljana : GV Založba, 2002. 485 str.
2. Berk Aleš, Lončarski Igor, Zajc Peter: Poslovne finance. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 292 str.
3. Bošnjak Marko: Upravljanje in ravnanje podjetja in temelji managementa 1. del. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 45 str.
4. Cotton David, Falvey David, Kent Simon: Market leader. Essex : Pearson Education Limited, 2003. 176 str.
5. Hočevar Marko, Igličar Sandi, Zaman Maja: Osnove računovodstva. 2., dopolnjena izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 446 str.
6. Janjić Brane, Skubic Minka, Bahun Polona: Julija popolno odprtje trga. Naš Stik, Ljubljana, 2007, 5, str. 4-8.
7. Kajfež Bogataj Lučka: V primežu podnebnih sprememb. Energija, Ljubljana, 2007, 2, str. 10.
8. Kralj Janko: Temelji managementa in naloge managerjev. 2., popravljena izdaja. Koper : Visoka šola za management, 1999. 206 str.
9. Kranjc Tanko Barbara: Skrben pregled in ovrednotenje tveganj pri poslovanju podjetja. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 91 str.
10. Lipičnik Bogdan: Organizacija podjetja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 243 str.
11. Lipovec Filip: Analiza in planiranje poslovanja. 2., razširjena izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča, 1978. 124 str.
12. Melavc Dane: Kako gospodariti. Kranj : Založba Moderna organizacija, 2000. 374 str.
13. Možina Stane et al.: Management. Radovljica : DIDAKTA, 1994. 1072 str.
14. Mramor Dušan: Poglavlja iz poslovnih financ. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 124 str.
15. Pavlin Cveto: Na energetske prelomnice. Delo FT, Ljubljana, 2007, 48, str. 21.
16. Pučko Danijel: Analiza in načrtovanje poslovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 335 str.
17. Puharič Krešo: Gospodarsko pravo z osnovami prava. 7., spremenjena in dopolnjena izdaja. Ljubljana : Uradni list Republike Slovenije d.o.o., 2001. 300 str.
18. Rozman Rudi, Kovač Jure, Koletnik Franc: Management. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1993. 312 str.
19. Salvatore Dominick: Managerial Economics in a Global Economy. 4. izdaja. Orlando : Harcourt, Inc., 2001. 752 str.
20. Samuelson A. Paul, Nordhaus D. William: Ekonomija. Slovenska izdaja. Zagreb : MATE, d.o.o., 1998. 790 str.
21. Steiner Božena: Nihče ni popoln, tim je lahko. Rudar, Velenje, 2007, 3, str. 13.
22. Tekavčič Metka, Rejc Adriana: Ekonomika podjetja 1. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 96 str.

23. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2004. 811 str.
24. Turk Ivan, Kavčič Slavka, Kokotec - Novak Majda: Poslovodno računovodstvo. Dopolnjena izdaja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 856 str.
25. Weston J. Fred, Copeland E. Thomas: Managerial Finance. Orlando : The Dryden Press, 1989. 1035 str.
26. Žnidaršič Kranjc Alenka: Ekonomika podjetja. Postojna : DEJ, d.o.o., 1995. 272 str.

VIRI

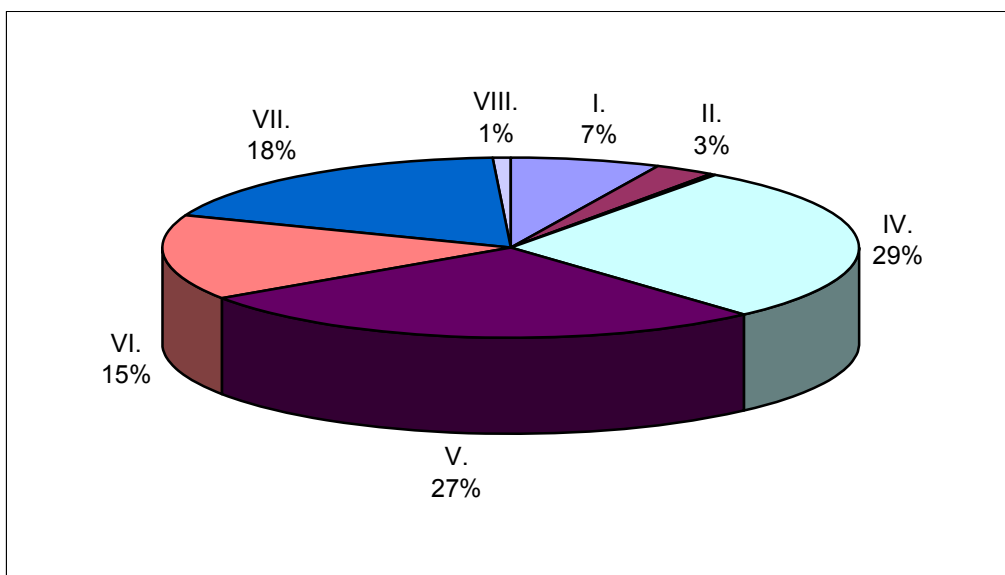
1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. [URL: <http://www.ajpes.si/>], 30.05.2007.
2. Interni podatki družbe Dravske elektrarne Maribor d.o.o. za leti 2004 in 2005.
3. Interni podatki družbe Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. za leta 2004, 2005, 2006 in 2007.
4. Interni podatki družbe Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. za leti 2004 in 2005.
5. Letno poročilo družbe Dravske elektrarne Maribor d.o.o. za leto 2005.
6. Letno poročilo družbe Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. za leto 2005.
7. Letno poročilo družbe Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. za leto 2005.
8. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo. [URL: <http://www.si-revizija.si/publikacije/index.php>], 2006.
9. Spletna stran družbe Dravske elektrarne Maribor d.o.o. [URL: <http://www.dem.si/>], 17.05.2007.
10. Spletna stran družbe Holding Slovenske elektrarne d.o.o. [URL: <http://www.hse.si/>], 17.05.2007.
11. Spletna stran družbe Savske elektrarne Ljubljana d.o.o. [URL: <http://www.sel.si/>], 17.05.2007.
12. Spletna stran družbe Soške elektrarne Nova Gorica d.o.o. [URL: <http://www.seng.si/>], 17.05.2007.
13. Vlada Republike Slovenije. [URL: <http://www.vlada.si/>], 30.05.2007.
14. Zakon o gospodarskih družbah (Uradno prečiščeno besedilo).

PRILOGE

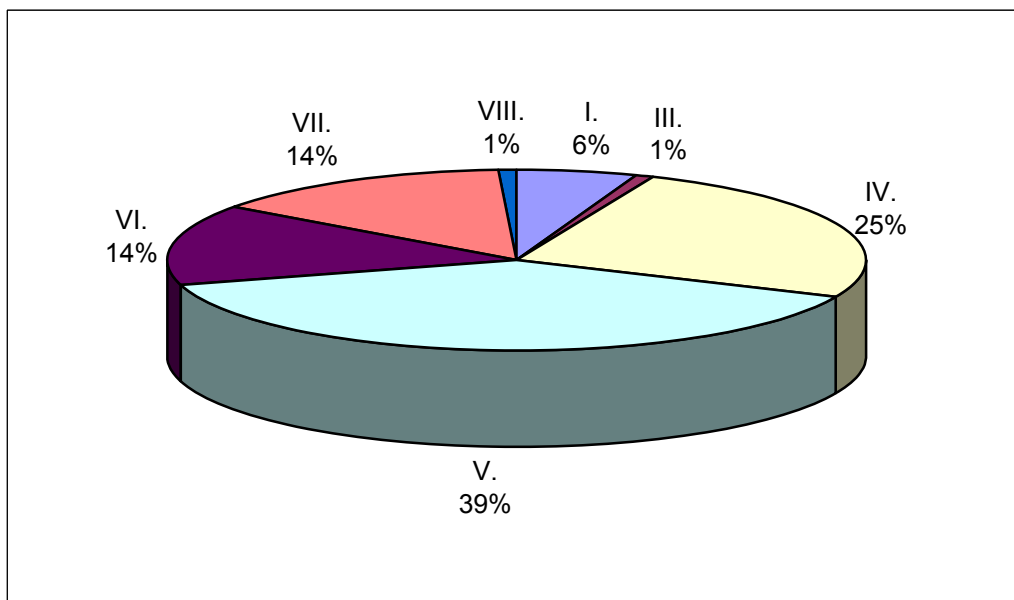
PRILOGA 1: Izobrazbena struktura zaposlenecv družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

Slika 1: Izobrazbena struktura zaposlenecv družbe DEM na dan 31.12.2005

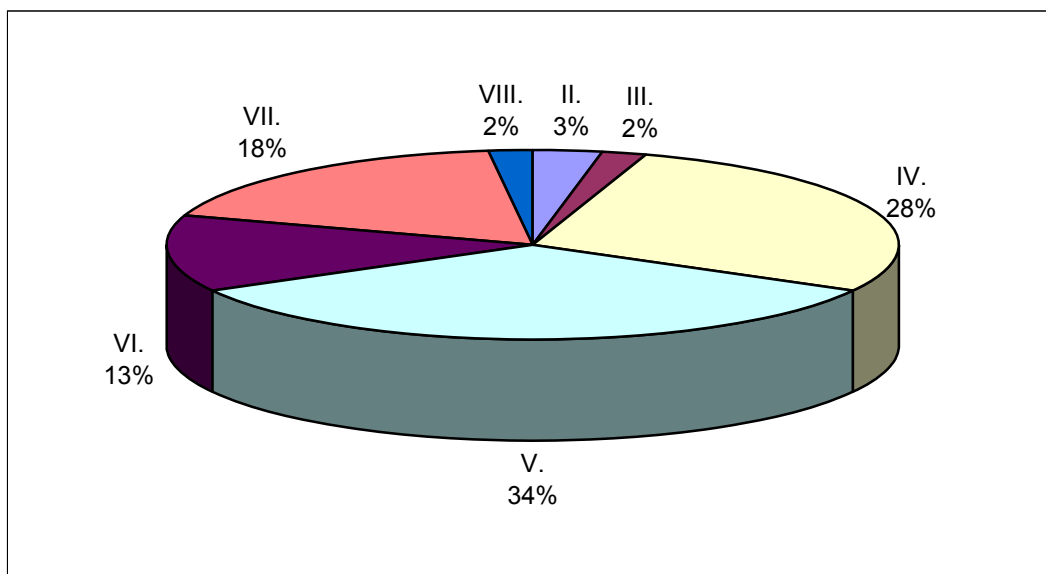
Vir: Interni podatki družbe DEM za leto 2005; Lasten prikaz.

Slika 2: Izobrazbena struktura zaposlenecv družbe SEL na dan 31.12.2005

Vir: Interni podatki družbe SEL za leto 2005; Lasten prikaz.

Slika 3: Izobrazbena struktura zaposlencev družbe SENG na dan 31.12.2005

Vir: Interni podatki družbe SENG za leto 2005; Lasten prikaz.

PRILOGA 2: Bilance stanja družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

Tabela 1: Sredstva družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

v 1000 SIT

POSTAVKA	DEM	SEL	SENG
SREDSTVA (A+B+C)	107.398.735	35.962.961	44.019.303
A. STALNA SREDSTVA (I + II + III)	98.483.441	30.324.638	37.440.507
<i>I. Neopredmetena dolgoroč. sredstva (1+2+3+4+5)</i>	4.841.777	2.705.451	665.168
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja	0	0	1.443
2. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja	0	760.613	81.039
3. Dolgoročne premoženjske pravice	4.841.777	1.944.838	46.456
4. Neopr. dolg. sr. v pridobivanju skupni podvig	0	0	426.626
5. Neopr. dolg. sredstva v pridobivanju	0	0	109.604
<i>II. Opredmetena osnovna sredstva (1+2+3+4)</i>	93.379.775	27.408.209	36.662.842
1. Zemljišča in zgradbe (a + b)	60.928.023	17.281.156	25.938.652
a. Zemljišča	3.394.448	4.985.221	479.908
b. Zgradbe	57.533.575	12.295.935	25.458.744
2. Proizvajalne naprave in stroji	29.150.470	8.237.335	8.077.550
3. Druge naprave in oprema	40.815	335.391	126.116
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo (a + b)	3.260.467	1.554.327	2.520.524
a. Predujmi za pridobitev opredm. osn. sred.	1.128.925	1.579	551.024
b. Opredm. osn. sredstva v gradnji in izdelavi	2.131.542	1.552.748	1.969.500
<i>III. Dolgoročne finančne naložbe(1+2+3+4)</i>	261.889	210.978	112.497
1. Deleži v podjetjih v skupini	5.260	5.260	2.253
2. Deleži v pridruženih podjetjih	1.608	0	5.260
3. Drugi dolgoročni deleži	223.853	84.379	92.257
4. Druge dolgoročne finančne terjatve	31.168	121.339	12.727
B. GIBLJIVA SREDSTVA (I + II + III + IV)	8.752.124	5.567.880	6.575.511
<i>I. Zaloge</i>	2.547	187.962	1.778
Material	2.547	187.962	1.778
<i>II. Poslovne terjatve (1+2)</i>	3.885.399	1.450.822	879.005
1. Dolgoročne poslovne terjatve (a + b)	0	832.685	0
a. Dolg. poslovne terjatve do kupcev	0	827.871	0
b. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih	0	4.814	0
2. Kratk. poslovne terjatve (a + b + c + d)	3.885.399	618.137	879.005

POSTAVKA	DEM	SEL	SENG
SREDSTVA (A+B+C)	107.398.735	35.962.961	44.019.303
a. Kratk. poslovne terjatve do kupcev	21.189	118.167	67.038
b. Kratk. posl. terjatve do podjetij v skupini	3.821.340	338.408	466.840
c. Kratk. posl. terj. do pridruženih podjetij	0	0	980
d. Kratk. poslovne terjatve do drugih	42.870	161.562	344.219
<i>III. Kratkoročne finančne naložbe (1+2+3)</i>	<i>4.837.602</i>	<i>3.863.566</i>	<i>5.397.175</i>
1. Kratkoročni deleži v podjetjih v skupini	8.500	8.500	0
2. Kratkoročni deleži v pridruženih podjetjih	0	0	8.500
3. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	4.829.102	3.855.066	5.388.675
<i>IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina</i>	<i>26.576</i>	<i>65.530</i>	<i>297.553</i>
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	163.170	70.443	3.285

Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, 2007.

Tabela 2: Obveznosti do virov sredstev družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

v 1000 SIT

POSTAVKA	DEM	SEL	SENG
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV (A+B+C+Č)	107.398.735	35.962.961	44.019.303
A. KAPITAL (I + II + III + IV + V + VI)	106.095.903	35.622.155	34.938.957
<i>I. Osnovni kapital (1+2)</i>	94.660.479	34.775.846	33.044.927
1. Vpisani kapital	94.660.479	34.775.846	33.044.927
2. Nevpoklicani kapital	0	0	0
<i>II. Kapitalske rezerve</i>	0	0	0
<i>III. Rezerve iz dobička (1+2+3+4)</i>	10.449.357	843.549	1.891.270
1. Zakonske rezerve	9.446.048	843.549	1.849.067
2. Rezerve za lastne deleže	0	0	0
3. Statutarne rezerve	0	0	0
4. Druge rezerve iz dobička	983.309	0	42.203
<i>IV. Preneseni čisti poslovni izid</i>	0	0	0
<i>V. Čisti poslovni izid poslovnega leta</i>	983.308	0	0
<i>VI. Prevrednotovalni popravki kapitala (1+2)</i>	2.759	2.760	2.760
1. Splošni prevrednotovalni popravki kapitala	0	0	0
2. Posebni prevrednotovalni popravki kapitala	2.759	2.760	2.760
B. REZERVACIJE (1+2+3)	0	0	53.379
1. Rezerv. za pokojnine in podobne obveznosti	0	0	0
2. Rezervacije za davčne obveznosti	0	0	0
3. Druge rezervacije	0	0	53.379
C. FINANČNE IN POSLOVNE OBVEZNOSTI (I + II)	1.299.125	340.806	8.935.127
<i>I. Dolgor. finančne in poslovne obveznosti (1+2+3)</i>	11.441	0	7.246.249
1. Dolgoročne finančne obveznosti do bank	0	0	7.243.126
2. Dolgor. posl. obveznosti do dobaviteljev	11.441	0	0
3. Dolgor. fin. in posl. obveznosti do drugih	0	0	3.123
<i>II. Kratk. fin. in posl. obveznosti (1+2+3+4+5)</i>	1.287.684	340.806	1.688.878
1. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	0	0	1.325.475
2. Kratk. posl. obv. na podlagi predujmov	201	7.000	0
3. Kratk. poslovne obveznosti do dobaviteljev	694.877	251.941	281.144
4. Kratk. fin. in posl. obv. do podjetij v skupini	16.915	1.396	6.444
5. Kratk. fin. in poslovne obveznosti do drugih	575.691	80.469	75.815
Č. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	3.707	0	91.840

Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, 2007.

PRILOGA 3: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

Tabela 3: Izkazi poslovnega izida družb DEM, SEL in SENG na dan 31.12.2005

v 1000 SIT

POSTAVKA	DEM	SEL	SENG
A. Čisti prihodki od prodaje (1+2)	14.977.540	2.300.297	3.843.150
1. Na domačem trgu (a + b + c)	14.972.665	2.300.297	3.843.150
a) iz razmerij do podjetij v skupini	14.833.421	2.244.355	3.078.311
b) iz razmerij do drugih povezanih podjetij	0	0	0
c) iz razmerij do drugih	139.244	55.942	764.839
2. Na tujem trgu	4.875	0	0
B. Poslovni prihodki (1+2)	56.952	253.865	36.596
1. Drugi	18.363	229.000	36.138
2. Prevrednotovalni	38.589	24.865	458
I. KOSMATI DONOS IZ POSLOVANJA (A+B)	15.034.492	2.554.162	3.879.746
C. Stroški blaga, materiala in storitev (1+2)	1.193.850	465.166	461.812
1.) stroški materiala	187.639	64.859	75.949
2.) stroški storitev	1.006.211	400.307	385.863
D. Stroški dela (1+2+3)	2.218.930	905.476	895.531
1.) stroški plač	1.516.441	552.907	614.197
2.) stroški socialnih zavarovanj (a + b)	329.522	128.940	128.933
a) stroški pokojninskih zavarovanj	210.110	81.606	81.563
b) ostali stroški socialnih zavarovanj	119.412	47.334	47.370
3.) drugi stroški dela	372.967	223.629	152.401
E. Odpisi vrednosti (1+2+3)	3.397.062	1.055.846	1.840.355
1.) amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev	3.395.276	1.030.748	1.840.131
2.) prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopr. dolg. sredstvih in opredm. osnovnih sredstvih	1.786	24.756	224
3.) prevrednotovalni posl. odh. pri obrat. sredstvih	0	342	0
F. Drugi poslovni odhodki	3.376.343	256.808	321.545
G. Skupaj odhodki iz poslovanja (C+D+E+F)	10.186.185	2.683.296	3.519.243
II. POSLOVNI IZID IZ POSLOVANJA (I - G)	4.848.307	- 129.134	360.503
H. Finančni prihodki iz deležev	11.144	4.368	2.740
1.) drugi	11.144	4.368	2.740

POSTAVKA	DEM	SEL	SENG
I. Finančni prihodki iz dolgoročnih terjatev	257	631	149.778
1.) drugi	257	631	149.778
J. Finančni prihodki iz obresti in kratk. terjatev (1+2+3)	194.304	183.962	108.909
1.) do podjetij v skupini	17.176	7.049	1.557
2.) do pridruženih podjetij	0	0	44
3.) drugi	177.128	176.913	107.308
K. Skupaj finančni prihodki (H+I+J)	205.705	188.961	261.427
L. Finančni odhodki za odpise dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb	3.947	0	0
1.) drugi	3.947	0	0
M. Fin. odh. za obresti in iz drugih obveznosti	3.054	774	260.501
1.) drugi	3.054	774	260.501
N. Skupaj finančni odhodki (L+M)	7.001	774	260.501
III. POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA (II +K – N)	5.047.011	59.053	361.429
O. Davek iz dobička iz rednega delovanja	0	0	0
IV. ČISTI POSLOVNI IZID IZ REDNEGA DELOVANJA (III – O)	5.047.011	59.053	361.429
P. Izredni prihodki	73.562	25.311	15.138
R. Izredni odhodki (1+2)	10.334	15.573	10.194
1.) brez prevrednotovalnega popravka kapitala	10.334	15.573	10.194
2.) za prevrednotovalni popravek kapitala	0	0	0
V. POSLOVNI IZID ZUNAJ REDNEGA DELOVANJA (P – R)	63.228	9.738	4.944
VI. CELOTNI POSLOVNI IZID (III + V)	5.110.239	68.791	366.373
S. Davek iz dobička zunaj rednega delovanja	0	0	3.728
T. Odloženi davki	0	0	0
VII. ČISTI POSLOVNI IZID OBRAČUNSKEGA OBDOBJA (VI – S – T)	5.110.239	68.791	362.645

Vir: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, 2007.